Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэминай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 270 (16193) | 1982 оной ноябриин 24, среда | Сэн 3 мүнгэн.

«...ҮРГЭН НИИТЭ АЖАЛШАДАЙ ҮҮСХЭЛ ЭДЭБХИИЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ШУХАЛА. МҮНӨӨ ЭНЭМНАЙ ПАРТИЙНА КОМИТЕДҮҮДЭЙ, СОВЕТ, ПРОФСОЮЗАЙ БА КОМСОМОЛОЙ ОРГАНУУДАЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ШУХАЛЫН ШУХАЛА ЗОРИЛГО МҮН».

Ю. В. АНДРОПОВ.

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советдэй долоодохи сесси

ПАРТИИН ТҮСЭБҮҮД—АРАДАЙ ТҮСЭБҮҮД

Совет хүнэй аша туһа тухай анхарал оролдолго хадаа партиин шухалын шухала программна захяа заабари, тэрэнэй бүхы ажал ябуулгын үндэр дээдын уг зорилго байгаа, мүнөөшье байһаар.

Энэ хэлбэришэгүй ленинскэ хараа шэглэлые залан сэхээр бэелүүлдэг байһыень КПСС-эй ЦК-гай мэнэ һаяхан боложо дүүрэһэн Пленум баталба. Коммунистнуудай партиие нягтаар тойрон жагсаһан манай ороной ажалшад арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө, тэрэнние хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, экономико хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулхын түлөө саашанхи тэмсэлэй үргэн ехэ программа Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор, тэрээн дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ соо табигдаһан байна.

Совет хүнүүд ажал хэрэгэйнгээ үрэ дүнгүүдээр омогорхохо эрхэтэй, гэбэшье бүри хүшэр хүндэ, эршэтэ габшагай хүдэлмэри урдамнай хүлсэнэ гэжэ тэдэнэр һайн ойлгоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгэ, табан жэлэй гурбадахи жэлдэ оролго хүн бүхэнэй хубини ажалай оролдосо хэшэлһээ дулдыдаха байна. Иматтал энэнь СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор үгтахын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөнэй үргэн ехэ эршэ дэлисые, бата найдамтай дабшасые тодорхойлог юм. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг Совет ороной бүрин эрхэтэ эзэд болохо үргэн нинтэ ажалшад гүрэпэй ба нинтын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ улам бүри эдэбхитэйгээр хабаадана, социалис демократинын үндэр ехэ гол ёһонуудые бодотоор бэелүүлнэ.

Партиин хараа түсэбүүдые бэелүүлхые батаар шиидэһэн арадай түлөөлэгшэд СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советдэй долоодохи сессиндэ Кремлиин Ехэ ордон соо сугларба. Тэрэ Союзай Советдэй ба Национальностынуудай Советдэй хамтын заседаниар ноябриин 23-да үглөөнэй 10 сагта нээгдээ.

Нүхэд **Ю. В. Андроповой, Г. А. Алиевай, М. С. Горбачевой, Б. В. Гришинэй, А. А. Громыкын, Д. А. Кунаевай, А. Я. Пельшинин, Г. В. Романовай, Н. А. Тихоновэй, Д. Ф. Устиновай, К. У. Черненкын, В. В. Щербицкиин, П. Н. Демичевэй, В. И. Долгихай, Т. Я. Киселевой, В. В. Кузнецовой, Б. Н. Пономаревой, Ш. Р. Рашидовай, М. С. Соломенцевой, Э. А. Шеварднадзиин, М. В. Зимяниной, И. В. Капитоновой, К. В. Русаковой, Н. И. Рыжковой** ерэжэ һуухадань, депутадууд нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Национальностынуудай Советдэй Түрүүлэгшэ, депутат **В. П. Рубен** сессиие нээгээ. Тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

Һаяхан манай парти, совет арад, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн Коммунис парти болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гайхамшагта ажал ябуулагша, эб найрамдалай ба арадуудай хани барисаанай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ Леонид Ильич Брежневые гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалтайгаар һүүлшынь замда үдэшэһэн байна.

Тэрэнэй ажабайдалай ехэ үе шатань СССР-эй Верховно Советдэй, тэрэнэй Президиумэй үрэ түгэс ажал ябуулгатай, Конституциие найруулан зохёожо, баталан абалгатай, арадай депутадуудай Советүүдэй үүргэ болон нэрэ хүндые саашадань дээшэлүүлгэтэй, совет обществын демократическа үндэһэ һууринуудые хүгжөөлгэтэй холбоотой юм.

Манай олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг Эхэ ороной алдарта хүбүүнэй дурасхаалые ёһолон хүндэлхэдөө, совет хүнүүд, арадай һунгамалнууд түрэл Коммунис партияа, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое нягтаар тойрон жагсажа, партиин дотоодын болон гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар дэмжэжэ, хизааргүй ехэ этигэл найдалтай байһанаа, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдосотойгоор ажаллахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Сугларагшад минута соо дуугай байжа, Леонид Ильич Брежневэй дурасхаалые ёһолбо.

Сессиин зүблэхэ зүйл болон тэрэнэй хүдэлмэриин гуримые депутадууд нэгэн һаналтайгаар баталба.

Зүблэхэ зүйлдэ нимэ асуудалнууд оруулагдаһан байна:

1. СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүдые һунгаха тухай.

2. СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэб тухай, СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1982 оной гүрэнэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай.

3. СССР-эй 1983 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба СССР-эй 1981 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай.

4. СССР-эй Гүрэнэй хилэ тухай СССР-эй Хуулиин проект тухай.

5. Союзай Советдэй ба Национальностынуудай Советдэй Элшэ хүсэнэй талаар саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха тухай.

6. СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Указуудые баталха тухай.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, депутат **В. В. Гришин** зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалаар үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Юрий Владимирович Андроповые СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүнээр һунгаха тухай дурадхалые таанадай үзэмжэдэ табихыемни КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советдэй Президиум, Верховно Советдэй Союзай Советдэй ба Национальностынуудай Советдэй Старейшинэнүүдэй Советүүд намда даалгаһан байна.

Нүхэр Ю. В. Андропов хадаа Коммунис парти болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Леонид Ильич Брежневэй дүтын соратник, бэлигтэй эмхидхэлшэ ба политическэ хүтэлбэрилэгшэ, Ленинэй партида, коммунизм байгуулгын агууехэ хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ хүн гэжэ манай бүхы парти, бүхы совет арад мэдэдэг юм.

КПСС-эй ЦК-гай 1982 оной ноябриин 12-то болоһон эзлжэтэбэшэ Пленум нүхэр Ю. В. Андроповые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар нэгэн дуугаар һунгаа.

Пленум манай партиин дээдын органой бата нэгэдэлтэй байһые гэршэлэн харуулаа, КПСС-эй XXVI съездын хараа шэглэлээр, дотоодын болон гадаадын политикын талаар Ленинэй зааһан замаар КПСС-эй болон тэрэнэй Центральна Комитедэй саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр дабшахые батаар шиидэнхэй байһые баталаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповые СССР-эй Верховно Президиумэй гэшүүнээр һунгалга совет общество болон манай гүрэнэй аша туһада харюусана.

Энэнь тэрэнэй экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые саашадань батадхаха, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг манай Эхэ ороной аха дүү арадуудай хани барисаае бэхижүүлхэ, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха, социалис демократиие хүгжөөхэ, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха талаар манай ороной гүрэнэй засагай дээдын зүргаанай олон янзын ажал ябуулгада Коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга олгохо байна.

СССР-эй Верховно Советдэй тогтоолой нимэ проектые таанадай үзэмжэдэ табихыемни зүбшөөгыт:

«Депутат Юрий Владимирович Андроповые СССР-эй Верховно Советдэй гэшүүнээр һунгахые Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет тогтооно».

Энэ дурадхалынь нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаба.

Депутат **Ю. В. Андроповые** СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүнээр һунгаха тухай тогтоол нэгэн дуугаар баталагдан абтана.

Депутадууд **С. А. Шалаев, Н. Г. Басов** СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүдээр мүн лэ һунгагдаа.

Сесси депутат А. И. Шибаевые СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүнэй уялганууднаа сүлөөлбэ.

Зүблэхэ зүйлэй хоёрдохи асуудалые хаража үзэхые түрүүлэгшээр һуугша дурадхана. СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **Н. К. Байбаков** «СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэб тухай, СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1982 оной гүрэнэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай» элидхэл хээ.

СССР-эй финансын министр, депутат **В. Ф. Гарбузов** «СССР-эй 1983 оной Гүрэнэй бюджет болон СССР-эй 1981 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ГЭШҮҮН АЛИЕВ ГЕЙДАР АЛИЕВИЧ

Нүхэр Г. А. Алиев 1923 ондо худэлмэришэнэй бүлэдэ түрэһэн байгаа. 1945 онһоо КПСС-эй гэшүүн. Азербайджанай Гүрэнэй С. М. Кировэй нэрэмжэтэ университедэй түүхын факультет дүүргэһэн.

Нахичеванска АССР-эй Арадай Комиссарнарай Советдэй таһагые даагшаар худэлөө. Удаань гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудта ажаллахадаа, юрын оперативна худэлмэрилэгшэһөө Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй дэргэдэхи КГБ-гэй түрүүлэгшэ хүрэтэрөө ургаһан байна.

1969 оной июль һарада Азербайджанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан байгаа.

КПСС-эй XXIV, XXV болон XXVI съезднүүд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүнээр һунгагдаа һэн. 1976 оной мартһаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат юм.

Социалис Ажалай Герой. СССР-эй хэдэн зарлалай Верховно Советдэй депутат.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй эзлжэтэ заседани КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецовой түрүүлэгэ доро ноябриин 22-то Кремль соо болобо.

Заседанила хабаадагшад минута соо дуугай байжа, Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалда худэлэлгынь совет гүрэн түрын хүгжэлтын гол шухала үетэй холбоотой байһан Леонид Ильич Брежневэй дурасхаалые ёһолон хүндэлөө. Совет гүрэнэй толгойлогшо байхадаа Л. И. Брежневэй хэһэн олон янзын үрэ түгэс ажал ябуулга арадай засагай зүргаануудай нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, СССР-эй Верховно Советдэй, тэрэнэй Президиумэй худэлмэриин үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он). Пленумые, Ленинэй зааһан замаар ургашаа дабшахые, тэрэнэй зохёоһон гадаадын болон дотоодын политикые залан сэхээр бэелүүлхые партиин батаар шиидэхэй байһанаа тэрээн дээрэ мэдүүлһэнь СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй гэшүүн сэдьхэлээ хананаар угтаба. Партиин XXVI съездын ба КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула арадай һунгамалнууд өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ СССР-эй Верховно Советдэй Президиум оронойнгоо засагай дээдын зүргаанай бүхы депутадуудай үмэнэһөө КПСС-эй Центральна Комитедые, тэрэнэй Политбюрое найдуулаа.

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советдэй долоодохи сессиие үнэргэлгэлдэ хабаатай асуудалнуудые Президиум хаража үзэбэ.

Ороной гүрэнэй засагай дээдын зүргаанай сессиин зүблэхэ зүйл болон худэлмэриин гурим тухай дурадхалнууд зүбшэгдэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдан абтаба. Эдэ асуудалнуудаар В. В. Кузнецов заседани дээрэ үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Советдэй палатануудай Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай түрүүлэгшэнэр Г. И. Ващенкын, Л. И. Масленниковай мэдээсэлээр СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые, 1982 оной түсэбые, СССР-эй 1983 оной Гүрэнэй бюджедые, 1981 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхэ талаар СССР-эй Верховно Советдэй палатануудай Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай хүдэлмэриин дүүрэһэн тухай асуудал үзэмжэдэ табигдаһан байна.

Палатануудай Түсэблэлгынбюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинууд ехэ, ашатай туһатай хүдэлмэри хээ гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. КПСС-эй XXVI съездын, тэрэнэй Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй табиһан документнүүдые али бүхы талаһаань шэнжэлгэ, партиин экономическа ба социальна политикые залан сэхээр бэелүүлхын тула бүхы нөөсөнүүдые, арга боломжонуудые элирүүлгэ хадаа тэрэнэй гол хараа шэглэл болоно.

Удаань СССР-эй Гүрэнэй хилэ тухай СССР-эй Хуулиин проект тухай Национальностынуудай Советдэй Хуулинуудые һанамжалан дурадхаха комиссиин түрүүлэгшэ И. М. Ярковойн хэһэн мэдээсэлые СССР-эй Верховно Советдэй Президиум шагнаба. Палатануудай Хуулинуудые һанамжалан дурадхаха комиссинуу министерствэнүүд болон албан зүргаануудтай хамта горитой ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Энэнь Хуулиин проект дотор, комиссинуудай тобшололнуудсоо харуулагдаһан байна гэжэ Президиум тэмдэглээ. Хуулиин проект болото эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр харуулна, социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха, манай газар дайдын ойроо хүрэшэгүй байгалые хангаха талаар партиин политическэ хараа шэглэлдэ, тэрэнэй захяа заабариннуудта зохилдоно.

СССР-эй Гүрэнэй хилэ тухай Хуулиин проектые СССР-эй Верховно Советдэй долоодохи сессиин үзэмжэдэ табиха гэһэн шиидхэбэри абтаба.

СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзиин мэдээсэлээр СССР-эй Верховно Советдэй зүргаадахи ба долоодохи сессинүүдэй хоорондохи үе соо абтаһан СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Указуудые СССР-эй Верховно Советдэй баталамжада табиха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнуудые Президиумэй заседани хаража үзэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнлэ кандидадууд Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор болон гэшүүд, СССР-эй хэдэн министерствэнүүдэй, албан зүргаануудай хүтэлбэрилэгшэд зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭЛ

Манай гүрэн—СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй алдарта ойн һайндэрэй урда тээ районой колхоз, совхозуудай һаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ эршэдэнэ. Тингэжэ һу һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн түрүүшүүл, коллективүүд улам олон боложо байнхай.

Тэдэнэй дундаһаа «Авангард», «8-ое Марта», «Восход», «Дружба» колхозууд, Калининай нэрэмжэтэ, «Сэлэнгэ» совхозууд, М. И. Ербановай нэрэмжэтэ худөө ажахын техникумэй һуралсалай ажахы гүрэндэ һу худалдаха жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээд байна. Эдэ ажахынуудай һаалиин фермэнүүдһэ хамта 52 мянган центнер сагаан эдеэн һүнэй комбинадта оруулагдаа.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «8-ое Марта» колхоз, «Сэлэнгэ» совхоз түсэбһөө гадуур тус тустаа 600 центнер, Калининай нэрэмжэтэ совхоз—830 центнер һу худалдаба.

«Пригородный», Оронгын совхозуудай, «Советская Россия» колхозой, Һуралсалай «Байгал» ажахын фермэнүүд гүрэндэ һу худалдаха жэлэйнгээ түсэбүүдые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ аргатай.

Эхэ оронойнгоо һайндэртэ ажалай бэлэг болгон, бэлэдхэлэй пунктда бүхыдэнь 140 мянган центнер һу оруулха гэһэн жэлэй эхиндэ абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө районой ажахынуудай бүхы һаалишад, малшад шармайн оролсонхой.

А. НАГАСЛАЕВ,
худөө бэшэгшэ.

ХОНОГОЙ 613 ГРАММААР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон Захааминай районой Михайловкын совхозой мал шахан таргалуулха гүүртэдэ ажаллагшад горитойхон илалта түйлана. Жэшээлбэл, тус ажахын үхэршэд һүүлэй дүнгөөр шахамал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 610—613 граммаар нэмээжэ, хараалагдаһан даабаряа жэншэдгүй үлүүлнэ. Һүрэг малаа һайнаар таргалуулхын тула эндэхи малшад үхэршүүдээ һайн шэмэ шанартай тэжээлээр эдеэлүүлнэ. Үбһэ һолоомоёо, зелёнкоёо, мүн силос, сенажаа талха таряанай зүйлтэй, минеральна элдэб нэмэлтэнүүдтэй холёод, һайнаар шанаржуулаад, малдаа эдюулһэнэй ашаар шэгнүүрыень ехээр нэмээжэ шадана гээшэ. Үхэршэд мүнөө бүхы малаа зоотехническэ заабариин ёһоор, тусхай рационоор хооллуулна. Мал шахажа таргалуулха талаар нильээд дүй дүршэлтэй болоһон үхэршэд Василий Иванович Максимов, Дмитрий Дмитриевич Корнаков, коммунист Базаржап Очирович Самсуев гэгшэд маргаалтайгаар ажалланад.

Д. НИКОЛАЕВ.

УРЭҺЭН СЭБЭРЛЭГДЭНЭ

Хурамхаанай районой колхоз, совхозууд байгша ондо баян ургаса үргуулһанай ашаар гүрэн түрэдөө һайн шанартай ороһо таряа тушааһан, үбэлжэлгын үедэ нинтынгээ адууһа малда нилээд ехэ талха таряанай зүйл хубаарилан үгэһэн, ерэхэ жэлэй ургасада үрэһэнэй ороһо хүсэд хүрэхөөр хааһан байна.

Илангаяа Һахалиин, Хурамхаанай, Дэрээнэй, Гааргын, Аргатын совхозууд үрэһэ хүрэнгэ хааха энэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай бэелүүлээ. Һүүлэй мэдээгээр районой ажахынууд бүхыдөө 44,1 мянган центнер үрэһэнэй ороһо, тэрэ тоодо 27 мянган центнер шэнииса, 10,9 мянган центнер обёос, 5,8 мянган центнер хара таряа үрэһэндэ хааһан байна. Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай ороһоной тоогууд дээрэ үрэһэ сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Районой ажахынууд соohоо һахалиин совхоз һайн сортын ороһо үрэһэндэ хаагаа. Тус ажахы энэ жэлдэ 1750 центнер «Бурятская-34», «Бурятская-79» сортын шэнииса, 600 центнер «Онохойский» сортын хара таряа, 350 центнер «Онохойский» сортын гэршүүхэ, 26 центнер «Гэрэл» гэжэ сортын обёос үрэһэндэ хэрэглэхээр сэбэрлэжэ дүүргэхээ байна.

В. ГАРМАЕВ,
худөө бэшэгшэ.

Бүхыдөө үлүүлэгдэнхэй

ССР Союзай байгуулагдаһаар жабхаланта жаран жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Кабанскын шубуунай фабрикын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн зорилгонуудые хараалаа бэлэй. Тиин эндэхид абаһан социалис уялгаяа мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Жэшээлбэл, үбэлжэлгын үедэ нинтынгээ адууһа мал һайнаар ондо оруулхаа гадна ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхээр шидэнхэй ажаллана. Байгша ондо предприятиин коллектив бүхыдөө 50626 центнер үбһэ бэлэдхэлэй пунктда 20700 центнер хартаабха оруулжа, түсэбөө 700 центнерээр үлүүлээ. Мүнөө үрэһэ хүрэнгэдэ хэрэглэгдэхэ ороһо таряагаа, хартаабхаяа илгажа сэбэрлээд хадагаланхай юм.

Ойн баярта энэ жэлдэ механизаторнуд онсо һайнаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Богонихон болзор соо бүхыдөө 78923 центнер ороһо таряан суглуулагдажа, 495117 центнер хартаабха малтагдаа, 3080 центнер овощ хүряагдажа абтаһан байна. Нигээд ерэхэдээ, гектар бүриһөө 14,1 центнер таряан, 138,7 центнер хартаабха, 181 центнер овощ суглуулагдаһан болоно.

Дурсагдагша фабрикын коллектив байгша ондо гүрэндэ 13617 центнер таряа тушаажа, түсэбөө 170.2 процент бэелүүлээ. Мүн бэлэдхэлэй пунктда 20700 центнер хартаабха оруулжа, түсэбөө 700 центнерээр үлүүлээ. Мүнөө үрэһэ хүрэнгэдэ хэрэглэгдэхэ ороһо таряагаа, хартаабхаяа илгажа сэбэрлээд хадагаланхай юм.

А. БУСУРМАНОВ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БОЛОН НАЦИОНАЛЬНОСТЫНУУДАЙ СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Советдэй Союзай Советдэй ба Национальностынуудай Советдэй Старейшинэнүүдэй Советүүдэй хамтын заседани ноябриин 22-то Кремль соо боложо. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советдэй долоодохи сессиин үдэлмэриин зүблэхэ зүйлэй ба гуримай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Союзай Советдэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков эдэ асуудалнуудаар мэдээсэл хэбэ. Национальностынуудай Советдэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубен заседаниие хүтэлөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе заседанида хабаадаба.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БОЛОН НАЦИОНАЛЬНОСТЫНУУДАЙ СОВЕДЭЙ МАНДАТНА КОМИССИНУУДАЙ ЗАСЕДАНИНУУД

СССР-эй Верховно Советдэй Союзай Советдэй ба Национальностынуудай Советдэй мандатна комиссинуудай заседанинууд ноябриин 22-то Кремль соо боложо, ондоо тээшээ гаража ошоһон депутадуудай орондо зарим һунгуулиин округуудта һунгагдаһан депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүд шалгагдаһан байгаа.

Тэдэнэй түрүүлэгшэнэр К. С. Демирчян, А. Г. Коркин комиссинуудай заседанинуудые хүтэлбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиндхэдэ̄ринүүдые бэелүүлхын төлөө

ГАРАЙ АЖАЛЫЕ УСАДХАХА ХЭМЖЭЭНҮҮД

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид һайжаруулха, тэрэ тоодо нэн түрүүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гүйсэд сүм ашаглаха зорилго үйлэдбэридэ шэнэ техникэ болон түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, комплексно оньһожоруулга ба автоматизаци хэрэглэнэнэй ашаар лэ туйлагдаха байна гээшэ.

—Шэнэ техникэ болон ажалай шэнэ онол арганнуудые нэбтэрүүлхэ хэрэг үнэхөөрөө урагшань дабшуулхаяа хүсөө хадаа ажахын түбэй органууд, Науканнуудай академи, ГКНТ, министерствэнүүд гансал тэдэ̄ниие һайшаан номноод лэ дүүрэхэ бэшэ, харин научно-техническэ дэбжэлтэдэ һаад тойбо боложо байгаа бодото бэрхэшээлнүүдые элирүүлэн зайсуулха зэрэгтэй, — гээд КПСС-эй ЦК-гай һаяхан үнгэрэгшэ Пленум дээрэ КПСС-эй Генеральна секретарь Ю. В. Андропов тэмдэглэлһэн байна.

Үйлэдбэриие эршэ түгэсөөр хүргөөхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Ниитын үйлэдбэридэ жэл ерэхэ бүри ажалша хүнүүд улам олоор дуталдана. Тиимэһээ үйлэдбэриин ургалтые бүри мүнеөнһөө имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлаха ёһотойбди. Ажалша хүнүүдэй саг үргэлжэ дуталдадаг ушар хадаа гансашье экономикодо нүлөөлжэ, экономическа болон социальна хүргэлтые һайжаруулна бэшэ, харин хүнэй социальна хүргэлтэдэ һаад ушаруулна гэжэ боломоор. Юуб гэхэдэ, «ажал хаанашье олдонол бээ» гэһэн бодолтой зарим хүнүүд ажалша коллективэй, хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндые сахингүй, нэгэ газарһаа нүгеедэдэнь зайжа, хүнгэн ажал, ехэ мүнгэ бэдэржэ ябадаг байна.

Промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудал улам улам хүшэр болоно. Үнгэргэшэ жэлдэ, жэшээнь, ажалэй бүтээсэ ороймоол 1,4 процентээр дээшэлһэн байха юм. Харин энэ жэлэй үнгэрһэн үе соо нёдондо жэлэйхиһээшье доошолшоо. Иимэ оршон байдалда үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглаха, гараар хэгдэдэг ажалые хүнгэдхэхэ асуудал эрид шангаар табигдаха болоно.

Ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулга ороноймной хүргэлтын гол шэглэлнүүд дотор нэн түрүүшын зорилго гэжэ сэгнэгдэнхэй. Гараар хэгдэдэг ажалые үсөөрүүлхын тула, түрүү предприятинуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, техническэ, эмхидхэлэй болон социально-экономическа туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха болоно. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шидхэхын тула арадай ажахын бүхы һалбаринуудта «Гарай ажалые—машинануудта!» гэһэн уряатай хүдэлөөн эмхидхэгдэхэ зэрэгтэй. Энэ талаар Латвиин ССР-эй, Запорожско областиин арадай ажахын һалбаринууд һонирхомоор дүй дүршэлтэй болонхой.

Манай республикада энэ асуудал арбадахи табан жэлэй һүүл багаар ехээр анхарагдаг болоо һэн. Научно-практическа конференциинүүд, семинарнууд үнгэргэгдөө. Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой бюро «Забайкаллесэй» предприятинуудта, прибор бүтээлгын ба «Теплоприбор» заводуудта гарай ажалые үсөөрүүлхэ талаар абтадаг хэмжээнүүд тухай» шидхэбэри гарга̄һан. «Промышленностьдахи гарай ажалые оньһожоруулгын комплексно программа ба республикын арадай ажахыда арбан нэгэдэхи, арбан хоёрдохи табан жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхэ комплексно программа зохёохо зорилгонууд тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба облсовпрофой тогтоол баталагдан абтаһан байха юм. Тиин эдэ предприятинуудта хэгдэһэн хүдэлмэри һайшаагдажа, бусад предприятинуудта энэ талаар ябуулагдаха хүдэлмэриин комплексно программа зохёохо, паспортизаци хэхэ шидхэбэри абтаһан, тусхай комисси ба хүдэлмэриин бүлэг баталагдаһан байна.

Программые зохёон бэлэдхэлгын хүдэлмэри хадаа энэ асуудалай үг зорилгые тодоруулан элирүүлхэ ехэ шэнжэлгын хүдэлмэри болохо байна.

Арбадахи табан жэл соо республика дотор эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые түргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Нилээд амжалтануудшье туйлагдаа. Ганса промышленностьда шэнэ, үндэр бүтээсэтэ 780 түхеэрэлгэ тодхогдожо, үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагдамал 293 лини болон агрегат, 327 автомат лини болон түхеэрэлгэ, түрүү технологическа 697 процесс нэбтэрүүлэгдэһэн, 218 цех үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагдаһан, 233 зүйлэй шэнэ промышленна продукци гаргагдаһан байна. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ комплексно түсэбэй ёһоор, хэдэн зуун хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ 45 миллион үлүүтэй түхэригэй экономическа ашаг олзо абтаа. Электрын эльшэ хүсөөр промышленностиие хангалга 19 процентээр дээшэлээ.

Мүнөө манай предприятинуудта поточно линиинүүд хүдэлдэг, автомат аргаар гагналга, орёо нарин шудхалаа хэгдэдэг, агрегатна болон үгтэнэн программаар хүдэлдэг станогууд хэрэглэгдэдэг болонхой. Мүн элдэб шэнэ материалнууд хэрэглэгдэжэ, түрүүшын рободууд хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Электронно-тоологын машинануудые хэрэглэн, үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ гурим улам нарижуулха хүдэлмэри ябуулагдана.

Эрдэм, техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэһэн олохон предприятинууд дээрэ ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ эли бодо дээшэлнэ. Жэшээнь, арбадахи табан жэлэй хугасаа соо ажалай бүтээсын дээшэлэлгэ Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ 74 процентээр, судна бүтээлгын заводто 33 процентээр, «Теплоприбор» заводто— 32 процентээр, авиационно заводто—26 процентээр дээшэлһэн байха юм. Гэбэшье иимэ байдал олонхи предприятинууд дээрэ үшөөл үзэгдэнэгүй. Энэнь гэмшэлтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ажалай бүтээсэ саашадаа дээшэлүүлэгдэхэ зэрэгтэй. Энэ талаар һаяхан «Буряадай АССР-эй промышлённостьда гараар хүдэлдэг ба хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулха комплексно программа» баталагдаа. Энэ программын гүйсэд бэелүүлэгдэхэдэ, гарай ажалтай хүдэлмэришэдэй тоо 16 процентээр хорохоор хараалагдана. Долоон мянга гаран хүнэй ажал хүнгэдхэгдэхэ. Жэл бүриин экономическа ашаг олзонь 16 миллион гаран түхэриггэ хүрэхэ юм. Харин эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ гаргашалагдаһан мүнгэн - зөөри гурбан жэл болонгүй харуулагдаха байна.

Олонхи предприятинууд гарай ажалые оньһожоруулха талаар нилээд ехэ хэмжээ ябуулганнуудые хараалаһхай. Нэрлэн хэлэбэл, энэ хадаа авиационно заводто роботуудые хэрэглэлгэ, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто оньһожоруулагдамал линиинүүдые нэбтэрүүлгэ, прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэнүүдэй хүсөөр орёо нарин детальнуудые бүтээлгэ, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводто амһартануудта шаажан гүйлгэлгэдэ автоматуудые хэрэглэлгэ, «Забайкаллесэй» предприятинуудта оньһожоруулгын комплекс хэрэглэлгэ болоно.

1981 оной дүнгүүдээр харахада, «Бурятэнерго» управленниин предприятинуудта, «Гусиноозерская» шахтада, «Бурятферммаш» нэгэдэлдэ, нарин сэмбын комбинадта, һүнэй промышленностиин нэгэдэлдэ гарай ажалай хэмжээн нилээд хороһон байна. Гэбэшье республикын бүхы промышленностиие абажа харахада, гарай ажал хоёр процентһээ үлүүгээр ехэ болошоһон байна бшуу.

Тиигэжэ, жэшээнь, гарай ажалай хэмжээн «Теплоприбор», «Электромашина», локомотивагон зана̄барилгын, шэлэй заводуудта, барилгын материалнуудай комбинадта, Нютагай ба Эдэ хоолой промышленностиин министерствэнүүдтэ дээшэлһэн байха юм. Энэ хадаа тус предприятинуудта үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар зохисотой хүдэлмэриин ябуулагдаагүй байһые гэршэлнэ бшуу. Мүн городууд болон районуудта, предприятинууд болон эмхи зургааануудта эмхидхэгдэһэн тусхай комиссинуудай хүдэлмэри, мүн энэ талаар эрилтэнь һуладана.

Түрүү промышленна предприятинуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, үйлэдбэриингөө талмайе юрэл элдэб түхеэрэлгэнүүдээр дүүргэжэрхёод байһан бэшэ, харин бүхы технологиёо шэнэдэхэн, ажалайнгаа эмхидхэлые нарижуулһан газартал амжалта туйлагдана гээд тэмдэглэлтэй. Энэ ушарта бүхы үйлэдбэриеэ технико-эмхидхэлэй талаар нарижуулгые тодорхойгоор түсэблэхэ гээшэ онсо удха шанартай. Юуб гэхэдэ, түсэбөөр хараалагдаһан олохон хэмжээнүүдэй дүүргэгдэхэ гү, али үгы гү, хэрэгтэй гү, али үгы гү гэжэ наринаар бодомжологдонгүй табигдашадаг ушар али олон үзэгдэдэг шуу. Иимэ түсэбүүд оло дахин һэлгэгдэдэг, хүниие төөрюулдэг байна.

Энэ үедэ түсхай картануудаар хүдэлхэдэ ажал гуримшаха байна. Тиихэдээ ямаршье хэмжээ ябуулгын хараалагдамсаар, тус асуудалые бэелүүлхэ түсхай карта зохёогдохо ёһотой. Эгээн түрүүн энэ картада хэмжээнэй нэбтэрүүлэгдэхэ ушар шалгагаан, экономическа үндэһэ баримтань, бэлэдхэхэ ба үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ харюусалгата нюурнуудынь тодорхойлогдон бэшэгдэдэг.

Карта хоёр хэһэгээр табигдана. Нэгэниинь—ударидагша инженертэ, нүгөөдэнь—шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эрхилдэг албанда үгтэдэг юм. Эдэ картанууд табан бүлэг болгогдон хубаарилагдаад, картотекэдэ хадагалагдана.

Нэгэдэхи бүлэгтэнь—бэлдэгдэжэ байһан хэмжээнүүд ороно. Энэ хадаа техническэ талаараа бэлдэгдэһэн, нөөсэнүүдээр хангагдаһан хэмжээнүүд байха юм.

Хоёрдохи бүлэгтэнь—архивта байһан техническэ документацитай, хэрэгтэй болохо материалнуудай захил хэгдэһэн, экономическа ашаг олзонь тоологдоһон хэмжээнүүд нэгэдхэгдэнэ.

Гурбадахи бүлэгтэнь—бэлдэгдээгүй гэхэ гү, али техническэ документацигүй, хэрэгтэй материалаар. хангагдаагүй хэмжээнүүд ородог. Гэхэтэй хамта тэдэниие бэелүүлхэ талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри заатагүй ябуулагдажа, экономическа ашаг олзонь тоологдохо зэрэгтэй.

Дүрбэдэхи бүлэгтэнь—үйлэдбэриин ба техническэ талаһаа шухала хэрэгтэй гэжэ тоологдоһон аад, материальнашье, техническэшье талаһаа хангагдаагүй хэмжээнүүд оруулагдана.

Табадахи бүлэг хадаа гүйсэд бэелүүлэгдэд байһан хэмжээнүүдэй картанууд болоно.

Бэлэдхэлэй, хангалтын хүдэлмэриин ябуулагдаха бүри картануудай ара таладань тус хэмжээе бэелүүлхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэриһөө эхилээд, гүйсэд нэбтэрүүлгэ хүрэтэрнь юунэй хэгдэхэ, бүтээгдэхэ тухай түсэб хараалагдадаг байна. Иигэжэ картануудые зохёожо хүдэлхэдэ, үйлэдбэриие техническэ талаһаань нарижуулга тодорхой түсэбөөр хэгдэхэ, энэ хүдэлмэри гүйсэд бэлэдхэлтэй, материальна хангалтатай байха болоно бшуу.

Үйлэдбэриие техническэ талаһаань хүргөөлгые тодорхой наринаар түсэблэхын хажуугаар, ажалые эрдэм ухаанай гуримаар эмхидхэлгые заатагүй һайжаруулха шухала. Эндэ бригадна гурим ажалдаа нэбтэрүүлхэ, оньһон техникэ нэбтэрүүлхэ талаар комплексно бригадануудые эмхидхэхэ, туршалгын цехүүд болон участогуудай хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ гэхэ мэтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэрэгтэй байна. Мүн научно-техническэ бүлгэмүүдэй, уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодой, ниитын конструкторско-технологическа бюронууд ба бригадануудай хубита ехэ байха.

Промышленностьда гараар хэгдэдэг хүндэ ажалые оньһожоруулха комплексно программа бэелүүлэгдэжэ эхилхэнь. Эндэ арадай ажахын бусад һалбаринуудай предприятинууд болон эмхи зургааануудта бүри энэ жэлһээ эхилжэ гараар хэгдэдэг ажалые тодорхойлон бүридхэжэ, паспортизаци үнгэргэхэ, тэрээнһээ уламжалан 1983 ондо гарай ажалые 10—15 процентһээ бага бэшээр хороохо комплексно программа зохёохо байна. Буряадай АССР-эй Ажалай талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. К. Чебунинэй удариддаг республикын захиргаанууд хорондын тусхай бүлэг өөрынгөө хүдэлмэриие һайжаруулан һэргээжэ, тодорхой нариная̄р коллектив бүхэндэ ябуулха ушартай.

Хэнэйшье тухайлмаар, наядахи онуудай хоёрдохи хахадай үеэр манай арадай ажахые хүргөөлгын тон хүшэр асуудалнуудай нэгэн гэбэл, ажалша хүнүүдэй дутагдалга болохо. Тиимэһээ гараар хэгдэхэ хүшэр ажал гээшэ хүдэлмэришэдтэ, илангаяа залуушуулда хүндэгүй болошохо бшуу. Тиимэһээ гар ажалые дэры түргэн оньһожоруулха гээшэ манай түбхын түрүүндэ шидхэхэ зорилго гээшэ.

Промышленна үйлэдбэриие оньһожоруулга ба автоматизацилгые хангаха эмхидхэлэй-техническэ хүдэлмэри, ниитэ олон хүдэлмэришэдэй дунда ябуулагдаха ойлгуулажмын хүдэлмэри хадаа гансашье гарай ажалые оньһожоруулгын бэшэ, мүн олон ондоо бусадшье зорилгонуудые шидхэлгын үндэнэ һуури байгуулха ушартай бшуу. Жэшээлбэл, эндэ һалбариин ба территориальна түсэблэлгэ хоорондоо нягта холбоотой болгогдохо, үйлэдбэриин нөөсэнүүд нэгэ онсо шэглэлтэйгээр ашаглагдадаг болохо, элдэб министерствэнүүд, албан захиргаанууд болон хүтэлбэрилхы органууд хамтын нэгэ зорилготойгоор хүдэлхэ зэргэтэй бшуу. Эдэ бүгэдэ хамта дээрээ манай арадай ажахын һалбаринуудые техническэ талаһаань нарижуулан хүргөөхэ хэрэгтэ элсүүлэгдэхэ ёһотой. Энэ хадаа манай үе сагай, манай социалис обществын хүргэлтын мүнөөдэрэй гол зорилгонуудай нэгэн мүн болоно.

Н. РОЗАНОВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой промышленностиин таһагые даагша.

СЕМИНАР БОЛОБО

КПСС-эй Советскэ райкомдо агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй болон политинформаторнуудай семинар һаяхан болобо.

КПСС-эй райкомой секретарь П. А. Чукреев районой ажалша коллективүүдэй арба һарын хүдэлмэриин дүнгүүд тухай хөөрэбэ. Тодорхой тоо, баримтануудта үндэһэлэн районой предприяти, организацинуудай мүнөө үедэ ажахын ямар зорилгонуудые бэелүүлжэ байһан тухай элидхэл соо гүйсэд дүүрэнээр хэлэгдэбэ.

Зүүн-Сибириин технологическа институтай кафедрые даагша Д. Ж. Батуев, «СССР-ые байгуулга—Коммунис партиин агуучэхэ аша габьяа, национальна политикын ленинскэ гол ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэ» гэһэн лекци дурадхаба.

Түгэсхэлдэнь уласхоорондын байдал тухай лекци КПСС-эй обкомой лектор В. В. Кузнецов уншаба.

С. БАЛДАНОВ.

АЛЯАНГЫН ҮХЭРШЭД

Нина Ивановна, Георгий Михайлович Ощепковтэн Джилиндын совхозой заха холын Аляангын гүүртэдэ зургаадахи жэлээ үхэршэдөөр ажаллана. Хүдэлмэридөө онсо харюусалгатайгаар хандадаг тус бүлэ хальмаг үүлтэрэй 70 бүха харуулһалхаар даажа абанхай юм. Тиимэһээ бухануудаа тобир тарганаар ондо оруулжа байна.

Дурсагдагша совхоз хальмаг үүлтэрэй үнеэдээ, мүн эмэ хашарагуудаа богони болзор соо, гол түлэб зунай бэлшээриин үедэ тугаллуулхаар үрэжүүлэд, абтаһан түлыень гарга хоролтогүй түлжүүлдэг гуримтай юм. Мяхалиг бэетэй хальмаг үүлтэрэй мал олошоруулхаар зорилго харааһан эндэхи ажахын үхэршэд бухануудые харуулагшадта ехэ эрилтэтэйгээр хандадаг болонхой. Үхэршэд Георгий, Нина Ощепковтэн найдалынь заабол харюулдаг байна.

Үбэлжэлгын, мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгата хаһын эхилхэдэ, Сергей хүбүүниинь ерэжэ, гэртэхиндээ ехэ туһаламжа үзүүлдэг гуримтай. Байгша ондо энэ гэр бүлэ 763 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаа бэлэй. Һүрилһэн үбһэниинь үбэлжэлгын үедэ бүхы бухануудтань ядамаггүй хүрэхөөр юм. Мүн тус гүүртын дэргэдэ 60 гектар полидо зелёнко таригдаһан гээшэ. Энэнь хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ургаа юм. Зүгөөр үхэршэд ургуулһан зелёнкоёо бултынь саблашаа үрдингүй саһанда даруулаа. Саһанда даруулһан зелёнкынгоо полидо тэдэнэр һүрэгөө бэлшээхээр хараала. Тиихэдээ хуриагдангүй үлэһэн тэжээлээ ашаггайгаар хэрэглэжэ шадахань гээшэ.

—Энэ заха холын гүүртэдэ хоёр-гурбан хүнэй ажаллахань хүшэрхэн байдаг. Зарим жэлнүүдтэ, илангаяа сагай уларилай таарамжагүй байбал, ургуулһан зелёнкоёо сүм хуряажа үрдинэгүйбди. Энэ жэлдэ 60 гектар тарилгымнай хахадынь саһан доро үлэшоо. Хэрбээ саашадаа багахан трактор, косилка тармууртайгаар үгэбэлнь, зелёнкоёо сүм хуряахаһаа гадна, үбһэ ехээр һүрилжэ абаха һэмди. Гүүртымнай дэргэдэ сабшажа суглуулхаар ногоон абтангүй хагдаршоо. Эндэ адагынь 2500 центнер хуряажа һүрилхөөр байдаг. Совхозоймнай дирекци хожомоо энээндэ анхаралаа хандуулхал ёһотой. Юуб гэхэдэ, манай эндэ хальмаг үүлтэрэй үхэр олошоруулагдажа, тарган мяха ехээр үйлэдбэрилхэ зорилго харааладана бшуу—гээд, үхэршэн Георгий Михайлович хэлээ бэлэй.

Хальмаг үүлтэрэй мал улам олошоруулхын тула үрэжүүлгээ эрхим шанартайгаар үнгэргэхые оролдоно. Зунай бэлшээриин үедэ бухануудынь һүрэгөө зугадажа, дутэ шадарай һаалиин фермэнүүдэй малтай нийлэшэдэг юм. Тиигэжэ богони болзорто, илангаяа зунай сагта тугалнуудые абахаар харааладаһан тусэб хазагайруулагдана гээшэ. Энээниие усадхахын тула тус гүүртын малай бэлшээриие һайнаар хорёолбол, буханууд һүрэгөө зугадахагүй бэлэй гэжэ үнинэй дүршэлтэй үхэршэн Георгий Ощепков һанамжална.

Үнэхөөрөөшье, малшанай бодомжолһоной ёһоор, бэлшээриеэ хэдэн хуби болгон хорёолоод, шэмэ шанартай ногооной үрэнэ тарибал, яна̄ла ашаггай байха һэн. Бухануудаа нимэ бэлшээриде манажа һайса таргалуулбал, үрэжүүлгээешье богони болзорто үнгэргэжэ, олон тугал абажа түлжүүлхэ аргатай болохо һэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ хадалиг Аллангын гүүртэдэ ажаллаадаг үхэршэд даажа абаһан бухануудаа шэмэ шанартай тэжээлээр хооллуулжа, тобир тарганаар ондо оруулжа байна гээшэ. Тобшолбол, эндэхи малшад үбэлжэлгээ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, мал ажалай продуктнуудые улам ехээр үйлэдбэрилхөөр республика дотороо үүсхэл гаргаһан Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй үрэае һайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлгэдэһэн социалис уялга абаһхай ажаллана.

В. НИНДАЖОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Баунтын район.

Яхадай АССР-эй Вилюйскэ районһоо Улаан-Удын 15-дахи ГПТУ-да һурахаяа Августина Алексеева ерээ бэлэй. Тэндэ штукатур-малярай мэргэжэлтэй боложо, Улаан-Удын ехэ панельнэ гэр бүтээлгын заводто В. Ю. Серебриковагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звенодо хүдэлжэ эхилээ һэн. Училищида абаһан мэргэжэлээ эндэхи ажал дээрээ һайнаар хэрэглэжэ, үндэр бүтээсэ туйлана.

Байгша 1982 он Августина Алексеевада харюусалга ехэтэй юрэ бусын жэл юм. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат боложо, бүхы талаар ехэ шалгалта гаража байна. Энэ шалгалтаяа нэрэтэй солотойгоор гаража, Ленинскэ Коммунис партиин ёһотой гэшүүн болохо гэжэ нүхэдынь үнинэй этигэн найдадаг.

Августина ажалдаа һайнаар хүдэлхэһөө гадна, ниитын ажалда тон эдэбхитэнэй нэгэн. Арадай депутадуудай Октябрьска районо Соведэй депутат, арадай хиналтын бүлгэмэй гэшүүн ба комсорг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ехэ панельнэ гэр бүтээлгын заводой штукатур-маляр Августина Алексеева.

А. ШОИЖОЛОВОЙ фото.

ЗАРИИНХИД УРАГШАТАЙ

«Сибиряк» колхозой Зарийн һүүлиин фермын малшад һүүлиин һаалиин фермын малшадтай энэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ эрид шангаар хүдэлжэ байнхай. Тодорхойлон хэлэбэл, тус коллектив байгша ондо бүхыдөө 4900 центнер һүүлиин даабаритай һаа, үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр 4710 центнер һүүлиин абаа гэхэ гү, али түсэбтэ үшөө 190 центнер һүүн дутадана.

Энэ фермын һаалишад үнгэрһэн октябрь һара соо 270 центнер һүүлиин һааха һаа, тэрэнээ 93 центнерээр үлүүлһэн байна. Мүнөө тэдэнэр сүүдхэ бүридэ 1150—1200 килограмм һүүлиин абажа байһан хадаа ноябриин хорёдоор жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээр хараална. Иигэжэ зариинхид жэлэй түсэбһөө гадуур үшөө 510—560 центнер һүүлиин хаахаар түсэблэнэ.

Гүрэндэ һүүлиин түшааха даабаряа мүн лэ ноябриин 20-до бэелүүлхэ юм. Мүнөө фермэ дээрэ 180 үнеэн һаагдажа байна. Үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ дунда зэргээр 7 килограмм һүүн абтана. Һаамхай үнеэн бүридэ 15—20 килограмм хүрэтэр силос, 6 килограмм һолоомон, 1 килограмм үбһэн, 2 килограмм талха таряанай зүйл, һаагдаһан һүүнэй литр бүхэндэ 300 грамм холимол тэжээл үгтэнэ. Иимэ баян тэжээл эдюулхэдэ, үнеэдэй һаам дээшэлэнгүй яахаб даа.

Тус коллективэй 16 һаалишадай долоониинь һүүлиин һааха жэлэйнгээ түсэб амжалтатай бэелүүлэнхэй. Тэдэнэй тоодо дүршэлтэй малшад Г. Д. Абмаева, С. Г. Павлова, А. Д. Петерсон, Е. А. Бобкова, А. Т. Жданкина, А. А. Ларионова, А. А. Донская болон бусад байгша оной 10 һарын туршада даалгагдаһан үнеэн бүриһөө дунда эрээр 2150—2539 килограмм һүүлиин һаагаа гэхэ гү, али 1983 оной тоосоогоор ажаллана. Бэшэ һаалишадынь мүн лэ һүүлиин һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ дүтэлөө.

Энэ фермын мал адуулагшад, тугалшад ажалдаа сохэл амжалтатай. Тус коллективые залуу мэргэжэлтэн А. Ф. Филимонов хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро эндэхи һаалишад, малшад даалгагдаһан малайнгаа ашаг шэмыснь нэмэхын түлөө үсэд шангаар хүдэлжэ байнхай.

Н. ФЕДОРОВ,
районой «Саяан» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
Түнхэнэй район.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

1. БҮХЫ ТЭЖЭЭЛ НЭГЭ ГАЗАРТА

Республикын олонхи ажахынуудта малай ферма, комплекснуудай дэргэдэ мүнөөнэй эрилтэдэ таараха бүхы тухеэрэлгэтэй тэжээлэй цехүүд үсөөн, шэнээр баригдаһан һүүаалиин комплекснуудшье тиимэ цехгүйгөөр ашаглагада тушаагдана гэһэн шүүмжэлэл гарадаг.

Тэрэнь зүб. Эдэ бүгэдые хараада абажа, Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтай үбһэ тэжээл хадагалха, буйлуулха тусхай хашаа хорёо, цехүүдые бариха проект зохёогдоһон юм. Тэрээн соо юун хараада абтааб гэхэдэ, нэгэ газарта ехэ хашаа хорёо баряад, бүхы талмайдань шулуу, асфальт дэбдиһэн бээрээ хэдэн ондоо таһалаад, заримдаа секторэнь үбһэ, һолоомо, зелёнко хадагалха һарабша түхеэрэгдэхэ ёһотой. Нүгөө секторнүүдтэнь сенаж, силос хадагалха траншей, корнеплодуудые адхаха нүхэн, таряа талха, гранула, брикет болгогдоһон тэжээл хадагалха склад, минеральна болон витаминтай нэмэлтэ зүйлнүүдые хадагалха байрануud байха болоно. Мүн энэл хорёо соо тэжээл буйлуулха цех, тэжээлэй шанарые шалгаха багахан лаборатори баригдаха зэргэтэй. Хорёогой үүдэнэй хажууда авто-шэгнүүр тодхогдохо, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй орохо, амарха гэр, харуулшанай байра гэхэ мэтэ баһал байха ушартай.

Тэжээл хадагалха, буйлуулха тиимэрхүү түхэлэй хорёо Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхоздо түхеэрэгдэнхэй. Эндэнь бүхы бүдүүн, шэмэтэ тэжээл, талха таряанай зүйл суглуулагдаад, нарин бүридхэлдэ абтажа хадагалагдадаг, мүн эндэл тэрэнь элдэб машинануудаар буйлуулагдажа, холигдожо, худхагдажа, нариная̄р шэгнэгдээд, фермэ, гүүртэ, отарануудта абаашагдадаг.

Мүнөө Хэжэнгын совхоздо, Улаан-Удын районой «Дружба» колхоздо, Түнхэнэй районой «Мир» колхоздо нимэрхүү түхэлэй тэжээлэй хорёонууд түхеэрэгдэжэ байнхай.

Бүхы үбһэ тэжээлые нэгэ газарта суглуулжа хадагалха, буйлуулхын тула тэрэ томодхогдоһон, оньһожоруулагдаһан хорёое ямар гуримаар түхеэрэбэл таарамжатайб?

Республикын ажахынуудта тэжээлэй хорёо түхеэрхэ нэгэ нимэ вариант дурадхагдана. (Зураг хара). Тэрэнь зургаан секторһээ бүридэнэ. Нэгэдэхи секторэнь үбһэнэй, һолоомо, зелёнкын һүриннүүд байха зэргэтэй. Хоёрдохидонь — бүдүүн тэжээл хэршэхэ, холихо агрегатууд тодхогдоно, гурбадахидань — силос болон сенажай нэгэдэлдэ, мүн бусадшье колхоз, совхозуудта жэлэй ямаршье сагта элдэб янзын тэжээл холижо, шэмэ ехэтэй брикет, гранула болгожо гаргадаг тусхай линиинүүд хүдэлдэг юм.

Хэдэн жэлэй саана мал ажалай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институтта үбһэ тэжээл хадагалха, буйлуулха тусхай хашаа хорёо, цехүүдые бариха проект зохёогдоһон юм. Тэрээн соо юун хараада абтааб гэхэдэ, нэгэ газарта ехэ хашаа хорёо баряад, бүхы талмайдань шулуу, асфальт дэбдиһэн бээрээ хэдэн ондоо таһалаад, заримдаа секторэнь үбһэ, һолоомо, зелёнко хадагалха һарабша түхеэрэгдэхэ ёһотой. Нүгөө секторнүүдтэнь сенаж, силос хадагалха траншей, корнеплодуудые адхаха нүхэн, таряа талха, гранула, брикет болгогдоһон тэжээл хадагалха склад, минеральна болон витаминтай нэмэлтэ зүйлнүүдые хадагалха байрануud байха болоно. Мүн энэл хорёо соо тэжээл буйлуулха цех, тэжээлэй шанарые шалгаха багахан лаборатори баригдаха зэргэтэй. Хорёогой үүдэнэй хажууда авто-шэгнүүр тодхогдохо, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй орохо, амарха гэр, харуулшанай байра гэхэ мэтэ баһал байха ушартай.

Тэжээл хадагалха, буйлуулха тиимэрхүү түхэлэй хорёо Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхоздо түхеэрэгдэнхэй. Эндэнь бүхы бүдүүн, шэмэтэ тэжээл, талха таряанай зүйл суглуулагдаад, нарин бүридхэлдэ абтажа хадагалагдадаг, мүн эндэл тэрэнь элдэб машинануудаар буйлуулагдажа, холигдожо, худхагдажа, нариная̄р шэгнэгдээд, фермэ, гүүртэ, отарануудта абаашагдадаг.

Мүнөө Хэжэнгын совхоздо, Улаан-Удын районой «Дружба» колхоздо, Түнхэнэй районой «Мир» колхоздо нимэрхүү түхэлэй тэжээлэй хорёонууд түхеэрэгдэжэ байнхай.

Бүхы үбһэ тэжээлые нэгэ газарта суглуулжа хадагалха, буйлуулхын тула тэрэ томодхогдоһон, оньһожоруулагдаһан хорёое ямар гуримаар түхеэрэбэл таарамжатайб?

Республикын ажахынуудта тэжээлэй хорёо түхеэрхэ нэгэ нимэ вариант дурадхагдана. (Зураг хара). Тэрэнь зургаан секторһээ бүридэнэ. Нэгэдэхи секторэнь үбһэнэй, һолоомо, зелёнкын һүриннүүд байха зэргэтэй. Хоёрдохидонь — бүдүүн тэжээл хэршэхэ, холихо агрегатууд тодхогдоно, гурбадахидань — силос болон сенажай нэгэдэлдэ, мүн бусадшье колхоз, совхозуудта жэлэй ямаршье сагта элдэб янзын тэжээл холижо, шэмэ ехэтэй брикет, гранула болгожо гаргадаг тусхай линиинүүд хүдэлдэг юм.

Хэдэн жэлэй саана мал ажалай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институтта үбһэ тэжээл хадагалха, буйлуулха тусхай хашаа хорёо, цехүүдые бариха проект зохёогдоһон юм. Тэрээн соо юун хараада абтааб гэхэдэ, нэгэ газарта ехэ хашаа хорёо баряад, бүхы талмайдань шулуу, асфальт дэбдиһэн бээрээ хэдэн ондоо таһалаад, заримдаа секторэнь үбһэ, һолоомо, зелёнко хадагалха һарабша түхеэрэгдэхэ ёһотой. Нүгөө секторнүүдтэнь сенаж, силос хадагалха траншей, корнеплодуудые адхаха нүхэн, таряа талха, гранула, брикет болгогдоһон тэжээл хадагалха склад, минеральна болон витаминтай нэмэлтэ зүйлнүүдые хадагалха байрануud байха болоно. Мүн энэл хорёо соо тэжээл буйлуулха цех, тэжээлэй шанарые шалгаха багахан лаборатори баригдаха зэргэтэй. Хорёогой үүдэнэй хажууда авто-шэгнүүр тодхогдохо, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй орохо, амарха гэр, харуулшанай байра гэхэ мэтэ баһал байха ушартай.

Тэжээл хадагалха, буйлуулха тиимэрхүү түхэлэй хорёо Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхоздо түхеэрэгдэнхэй. Эндэнь бүхы бүдүүн, шэмэтэ тэжээл, талха таряанай зүйл суглуулагдаад, нарин бүридхэлдэ абтажа хадагалагдадаг, мүн эндэл тэрэнь элдэб машинануудаар буйл

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй нэгдэтэ заседани боложо, байгша оной декабриин 7-до болгоо Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй долоодохи сесиин зүбшэхэ асуудалнууд баталгаатаа.

XXVI съездын хараалhан социальна программа бэелүүлхэрэгтэ Хойто-Байгалай районой Тоннельнэ поселковоо Советдэй профсоюзай организацитай байгуулhан холбоо барисаан тухай асуудал мүн лэ зүбшэгдэбэ. Президиумэй тэмдэглэhэнэй ёноор, Тоннельнэ поселково Советдэй гүйсэдком социальна хүгжэлтын бүхы асуудалнуудые профсоюзай организацийн нютагай комитедүүдтэй, ажалаа коллективүүдтэй нягта холбоотойгоор шийдхэнэ. Үүнтэй гэхэдэ, нютагай Советүүдтэ hунгагдаhан ажалай түшүүл, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай эдэбхитэй Советүүдэй хараалhан бүхы хэмжээ ябуулгануудые бүрэлдүлхэ хэрэгтэ хабаададаг байна.

Поселково Советдэй гүйсэдком профсоюзай организацитай, «БАМтоннельстройн» организациинуудтай хамта экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбые жэл бүри баталан абаад, сессиин дээрэ зүбшэн хэлсэдэг заншалтай юм. Энэ түсэбые дүүргэхын тула бүгэдөөрэн оролцодог. hунгагшадай захлануд нэн түрүүшэөр тэрэ түсэбтэй соонь оруулагдадаг, энэ жэлдэ спорткомплекс, хүгшэдэй hүргүүли ашаглалгада үгтэжэ, соёлой байшангай хүсэн талань болбосон тухэлтэй болгогдоо.

Поселково Советдэй гүйсэдком профсоюзай комитедтэй хамта ажал тухай, гэр байра ашаглалга тухай, ажалай хүрэм тухай асуудалнуудаар шалгалтануудые үнэргэгэ. Худэлмэришэдэй дунда «Ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилгэ», «Үйлэдбэриин эрхим бригада» гэжэ нэрэ зэргэтэй болгоо. Түрүүшэй түлөө мүрысөөн эмхидхэглэнэ. Советдэй гүйсэдком профсоюзай комитедтэй суглаа социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргадаг юм.

Сүлхэтэй хамта поселково Совет болон барилгашадай профсоюзай организаци хүн зоной ажаhуудалай хэрэгсэлэй хангалгын, коммунальна ажахын, худалдаа найдвартай, хэлхеэ холбооной предприятинуудай худэлмэриин hайжаруулха талаар бүхы арга боломжонуудаа бүрэн ашаглаhан тэмдэглэнэгүй гэжэ Верховно Советдэй Президиум тэмдэглэбэ.

Верховно Советдэй Президиум экономическа болон социальна хүгжэлтые комплексноор хангаха талаар Хэжэнэй районой Советдэй ябуулдаг худэлмэри, депутатуудай хэмжэлхы ажаглалтануудые ба дүрадхалнуудые согсолгоо бэелүүлхэ талаар Захааминай районой нютагай Советдэй ябуулдаг худэлмэри тухай болон бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд, зохихо тогтоолнуудые баталгаатаа.

ТЭМСЭЛЭЙ ДҮЛЭН СООГУУР

...Орлик тосхоной гүдамжануудаар дунда зэргын бэетэй, буурал сагаан толгойтой, саб байса гэшхэдэлтэй эхэнэрые ує-ує болоод лэ бидэ харадагбди. Энэмнай нютагтаа хамтын ажал эмхидхэлсэhэн, түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ба тэрэнэй hүүлдэхи жэлнүүдэй бэрхэшээлнүүдые дабалсаhан, олоной хэрэгэй урагшатайе бүхы ажалаараа, наhаараа мэдэрhэн, зүрхэ сэдьхэлээрээ ойлгоhон олон зоной нэгэн Даря Шарлаевна Цыбикова гээшэл даа. Тэрэ мүнөө 80 наhандаа дүтэлбэ. Тиигэбэшье хүнгэн сарюун зандаа. Хорёод онууд үнгэржэ, 30 оной гаража байхада Ахада шэнэ засаг hаял тогтожо байгаа hэн. Эгээл тиихэ үеэр хори үшөө хүрөөгүй гүлмэр залуухан басаган Ленинскэ комсомолой гэшүүн болоhон юм. Тэрэ гэhэниhээ хойшо шэнэ засаг hаял, ёнотойл арадай засагтай бүхы наhаяа холбоhон намартай. Түрүүшээр эмхидхэгдэhэн комсомолой ячейкэдэ үсөөн залуушуул байгаа бэлэй. Теэд эдэнэр үгытэй ядуу зоной үхибүүд. Совет засагые дэмжэлсэhэн, бэхижүүлэлсэhэн лэ зон байгаа. Нэн түрүүлэн Шарлайн Лопсон Даря хоёр, hүүлдэнь Бэлигтэ Никифоров, Дамба Ендонов, Лопсон-Даша Марзаев, Бато Мункупов, Гомбожап Хандыев гэгшэд удаа дараалан комсомолой гэшүүд болобо. Тэдээн соohоо үзэгбэшэгтэйнь Дамба Ендонов байжа, бэшэ нүхэдтөө ном бэшэг хуушан монголоор заадаг байгаа. Залуу зандар ябахадаа энэ бэлигтэй комсомолец гэнтын аюулда орожо наhа барахан юм.

...Ангиин тэмсэлээр соробхилhон hүрөөтэ тэдэ жэлнүүдтэ ерээдүйн hайн hайхан байдал тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагшад гэхэдэ, түрүүшын коммунистнууд ба комсомолшууд hэн. Баяд ноёд тэдэниие үзэн ядажа, «үhөө тайрахан, үмдээ үргэhэн үлэн хоohон хохимойнууд» гэхэ мэтээр дорожолхоhоо эхилээд, арад зоние мэхэлэн, элдэб буhалгаа эмхидхэhэн, түрүүшын эдэбхитэдые алаhан, хэhээhэн байгаа. Совет засагай түлөө тэмсэгшэдэй хэрэг илажа, тэдэнэй илалтын наран мандаа бшуу.

Уданшьегүй хүршэ Түнхэн нютагаар коммуна эмхидхэгдэжэ эхилбэ гэhэн hураг суу Ахаар таранаба. Тиигжэ Ахын түрүүшын коммуна байгуулагдажа эхилбэ. «Улаан-Ошон» гэжэ нэрлэгдээ бэлэй. Энэ хамтаралай түрүүшын гэшүүдэй нэгэниинь Даря Шарлаевна болобо. Анха ороидоол 4—5 айл, hүүлдэнь 10 айл хамтаржа, адуу малаа нэгэдхэн шэнэ зам тээшэ дабшаба. Тэдэнэй жэшээгээр бэшэ тэрэ коммунануд эмхидхэгдэжэ эхилбэ. Баруун-Гол нютагта (мүнөө «Улаан-Аха») Ербановай нэрэмжэтэ коммуна эмхидхэгдэбэ. 1931—1933 онуудаар тус коммунануд хүдөө ажахын артельдэ нэгэдээ. «Улаан-Ошомнай» «Улаан-Малшан» гэжэ нэрэтэй артель болоо hэн.

Даря Шарлаевна тиихэдэ Даря басаган, хониной фермые даагшаар хүдэлжэ захалба. Залуу hүбэлгэн басаган үетэн нүхэдөөрөө айл зондоо ябажа, наада зуугаа харуулха, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, ариг сэбэр байдал сахиха хэрэгтэнь ехэл туhалагша болэй.

Тэрэ үсэр кредитнэ нүхэсэлэй магазинууд, интегралсоюз бии боложо, наймаалагшын мэргэжэлтэд хэрэгтэй болобо. Бага-бага бэшэгтэ hураhан Даря Ярууна эльгээгдэжэ, кооперативна техникумдэ hураба. Наймаалагшаар нэгэ хэды худэлэмсөөрөө Баруун-Голой сомоной Советдэй даргаар, удаань Орлигой хошуунай избачаар томилогдоо. Тэмсэлэй, ажабайдалай эгээл дүлэн соонь ябалсаа...

Агууехэ дайнай hүрөөтэ жэлнүүд!.. Эгээл энэ үедэ тэндэ үлэhэн үбгэд, хүгшэдэй, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй илалта ойртуулалсаhан үүргэнь ехэ юм. Дайнай үе сагые hанаандаа оруулан дурсахадаа Даря Шарлаевна нигэжэ хэлэдэг: «Гэртээ байхадаа эхэнэр боложо, газаа гарахадаа эрэ хүн бологшо hэмди». Колхозой ажалда эгээл эрэ хүн шэнгеэр хүдэлжэ гараа ха юм. 1942 ондо, дайнай эгээл хатуу хүндэ жэлдэ, гурбан hарын сомоной даргануудай курсада hурахаар Улаан-Удэ эльгээгдээ. 1943 оhоо эхилжэ пенсидэ гара гаратараа Соёдой сомоной Советдэй түрүүлэгшээр хүдэлөө.

1960 ондо амаралтада гарабашье нинтын хэрэгтэ хабаадажа байдаг. Гушаад онуудай эдэбхитэй комсомолшуудай нэгэн Д. Ш. Цыбикова ВЛКСМ-эй 60 жэлэй ойе тэмдэглэhэн жэлдэ тусхай уряалаар Улаан-Удэ ерэжэ, ВЛКСМ-эй обкомой баярай пленумдэ хабаадаhан юм.

...Орлик тосхоной урда захада, Аха голой эрьедэ дүтэхэн нэгэ багахан гэр байдаг. Эндэ Даря Шарлаевна Цыбикова өөрынгөө наhанай нүхэр «Саланай Дерсу Узала» — Дымбрен Арданович Мункоповтой үни удаан ажаhуупан байгаа. Мүнөө тэндээ мүн лэ аша зээнэрээ баярлуулжа, hургуулиин үхибүүдтэй саг үргэлжэ уулзажа байдаг.

О. БАЛДАНОВА.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдhээ

ЗАНШАЛТА БОЛОНХОЙ

Республикын колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг Буряадай техникумдэ тусхай мэргэжэлэй предмедүүдээр декада, неделинүүдые үнгэргэлгэ заншалта болонхой.

Байгша оной ноябрь hарын эхишээ эндэ агрономуудай мэргэжэлтэ hара эхилэнхэй. Тэрэнэй үндэhоор түсэб табигдаад, элдэб янзын хэмжээ ябуулгануд үнгэргэдэнэ. КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысов тэрэгэн студентнэртэймнай уулзажа, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шийдхэбэриинүүд ба Эдэ хоолой программын удха шанар, тэдэниие хайшан гэжэ бэслүүлхэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэhэн байна. Тиихэдэ hурагшад С. Нимаев, В. Перелыгин, В. Сүхэ-Баторов, багша И. В. Гергенов гэгшэд элидхэлнүүдые хэ. Гадна эндэ агрономическа эрдэмээр радио-дамжуулгануд үнгэргэдэжэ, hүүлэй мэдээсэлнүүд hурагшадта сонос хогдоно.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ерээдүйн хүтэлбэрилэгшэд байгша hарынгаа дүүрэтэр хүдөө ажахын эрдэмтэдтэй, республикынгаа түрүү ажахынуудай дүй дүршэлтэй таниласаха, ахамад мэргэжэлтэдтэйнь уулзаха түсэбтэй юм.

Нимэнүүд тусхай hарануудые үнгэргэлгэ hуража байгшадай эрдэм мэдэсые гүнзэгы болгоно, шэлэhэн мэргэжэлдэнь дүрлүүлна, hуралсалдаа хандасыень эдэбхижүүлнэ.

М. МЕДОВАЯ.

25 ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй «Новинка» ательегэй коллектив хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха 10 hарынгаа түсэб 100,7 процент дүүргэбэ. Байгша оной үнгэрhэн бүхы гурбан кварталай дүнгөөр тус коллектив нэгэдэл дотороо түрүүшынгээ hуури алдангүй, дамжуулгын Улаан туг бариhаар ябана.

Ательедэ худэлдэг 53 хүнэй дүрбэниинь арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй түсэб дүүргэжэрхёод, 1983 оной тоосоогоор хүдэлжэ байна. Эдэнь хэд бэ гэхэдэ: хубсаhа эсхэгшэ Роза Цыреновна Дандарова, мастернууд Валентина Васильевна Иванова, Валентина Николаевна Убонова, Олимпиада Январьевна Балтахинова гэгшэд болоно.

Р. Ц. Дандарова тус нэгэдэлдэ 25 жэлдэ хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа, тэрэ ехэ дүй дүршэлтэй, шадабаритай болонхой. Тэрэнэй хэhэн хүдэлмэриhөө бусадайнь ажал дулдыдана. Роза Цыреновнагай эсхэhэн хубсаhые оёходо, хододоо гансата таарадаг, амар байдаг гэжэ нүхэдынь хөөрэнэ. Тэрэ ёнотой hайн ажалаараа суг хүдэлдэг нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулна.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хубсаhа эсхэгшэ Р. Ц. Дандарова.

Авторай фото.

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ ТУРШАЛСАБА

Загарайн районой түб hаныцын улаан булан hудэрэйхээр шэмэглээтэй ба. Районой бүхы hүүрин ябуулгануудhаа тэндэ суглаад мүн лэ hайндэрэйгэ хубсаланхай байгаа бэлэй. Энэ районой бүхы фельдшерүүдэй дунда конкурсыг үнгэргэгдэбэ.

Фельдшернүүдэй советдэй дэргэдэ Л. С. Афанасьевтэ хэлэбэ. Районой бүхы эмнэлэлтэд жюрин бүрилгэ орожо, ажал хэрэгээ эзэргээр мэдэхэ, хэр түрүүлэмжээ абахыень нарыг шалгаха юм.

Конкурс-харалга түгэсэжэ, Солнечный посёлогой фельдшер Н. Н. Носковагай мүр дээрэ чемпионой ягаан лентэ нэмэрюулэгдэбэ. Жюрин бүхы гэшүүд нэгэн дуугаар Нина Кирилловнагай бодото дүй дүршэлые, шадабариие, эрдэм мэдэсые онсо тэмдэглээ. Тэрэ нэгэдэхи hүүрин эзэлээ. Тиигэжэ Н. К. Носкова республиканска конкурсдо хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ гэгшэ. Хуушан-Бэрээнэй фельдшерскэ пунктын фельдшер Г. А. Какаулина, Первомаевкын — Г. Е. Шурыгина гэгшэд удаадахи hуурин ууые эзэлhэн байна. Эрхимлэгшэд Хүндэлэлэй грамота болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Конкурсые хоёрдохи шатада санитарна бюллетеньнүүдэй харалга болоо. Тэндэ табигдаhан бүхы газетын удха түгэлдэр, уран гоёор шэмэглээтэй байhан тула алиндань ямар сэгнэлтэ үгэхээ, жюрин гэшүүд түдэгэсөөд байбашье, фельдшер Г. Е. Шурыгинагай (Первомаевка) гаргаhан газетые бусадhаа үлүү гэжэ тэмдэглэбэ.

Эгээл амтатай хоол бэлдэhэн фельдшер В. А. Смирнова (Онохой) Алтан гарта мастер гэhэн дипломоор шагнагдаа...

Конкурсдо хабаадагшад hүүлдэнь дуратай дуунуудаа дуулаа, шүлэгүүдые уншаа.

Нимэ конкурс-харалгануудай фельдшернүүдэй саашанхи хүдэлмэридэ туhатайень ахамад врачай орлогшо, жюрин гэшүүн Ю. Б. Цыремпилов тэмдэглэжэ, энэ хэмжээ ябуулгаяа ходо үнэргэжэ байхые уряалба.

В. АЛЕКСАНДРОВА,
Загарайн больницын нүүдэл амбулаторнин фельдшер.

ЭДЭБХИТЭД

Буряадай гүрэнэй багшанарай институтай биолого-химическэ факультедэй III курсын студентнэр hуралсалдаа hаин амжалтануудые туулдагаараа, нинтын ажабайдалда эдэхитэй хабаадалсадагаараа мэдээжэ болонхой. Комсомолой бүхы хэрэгүүдтэ урагшатай байхаhаа гадна, хүдөө ажахыда шефскэ туналамжа үзүүлхэ хүдэлмэридэ илангаяа оролдосо, шадабари гаргадаг. Тодорхойлбол, студентнэр Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхоздо ошожо, силос даралгада, ороohо тарна, хартаабха хуралгада өөhэдынгөө хубитые оруулаа hэн. Ажахын бусадшье жэжэ хүдэлмэринүүдтэ арсалтагүй хабаадалсаа. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин байрануудые заhабарилhан, сагаадаhан байна.

Эдэ бүгэдые юундэ дурданабши гэхэдэ, ажалай гурбадахи семесртэ бусад студентнэр эдэнэрhээ бодото жэшээ абаха ёнотой гэhэн бодомжолтойб. Колхозой правленийн түрүүлэгшэ А. С. Перелыгин, парткомой секретарь А. И. Павлов гэгшэд студентнэрэй ажабайдал, ажал эмхидхэлгэдэ онсо анхарал хандуулаа юм. Студентнэр Валерий Балданов, Светлана Епифанцева, Сэсэгма Самбуева, Светлана Банзаракцаева болон бусад колхозой правленийн зүгhөө Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан, мүнгэн шанда хүртэhэн юм.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Хориhоо мэдээсэнэ

ХҮНДЭТЭЙ НАЙМААЛАГША

Тэргдын эд бараанай магазинай наймаалагша К. Р. Цыденжапова нютаг зондоо хүндэтэй болонхой. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй даадаг магазинда хододоо ариг сэбэр, наймаанайнь юумэнүүд таг дээрэ аятай зохидоор табятай байдаг. Тиихэдэ магазинай эзэн — наймаалагша Клавдия Раднаевна худалдан абагшадтаа хододоо hайнаар, хандадаг, асуудалдань дэлгэрэнгы hайн харюу үгэдэг зантай юм. Тиимэhээ тэрэ рабкоопойнгоо захиргаанай, хүн зоной hайшаал магтаалда, баяр баясхаланда хүртэнэ бшуу.

МАЛШАДЫЕ БАЯРЛУУЛБА

Эндэхи дунда hургуулиин hурагшад намарайнгаа амаралтын үедэ түрэл Хүрбынгөө совхоздо туhалхын түлөө ойро шадарай гүүртэ ошожо, хониной байра сагаадаhан, сэбэрлэhэн байна. Багшанар В. Д. Жигжитова, Р. Н. Нимаева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг 9-дэхи классуудай hурагшад бүришье эдэбхитэйгээр хүдэлөө юм.

Тэргдын дунда hургуулиин коллективэй түрэл ажахыдаа туhа хүргэдэг заншалтай болоhониинь hайшаалтай.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хоринин район.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай 1960—1980 онуудай хүгжэлтын согсологдоhон дүн соо нимэ тоо, баримтануудые гаргалгадаhаяй. Хүгжэжэ байhан гүрэнүүдтэй гадаадын худалдаа наймаан 1,7 миллиардhаа 26 миллиард түхэрэг хүрэтэр дэшэлhэн байна. Энэнь хадаа колониальнай дарлалтаhаа гаража, бэеэ дааhан хүгжэлтын замда орohон гүрэнүүдэй социалис оронуудтай адли тэгшэ эрхэ байдалда али алиндаа туhатай хани харилсаае үргэдхэлгын дүн болоно бшуу.

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА ХҮГЖӨӨХЭДЭНЬ ТУhАЛНА

Хүдөө ажахын талаар хани харилсаанай барилгануудай тоо 300 гаран болонхой. Энэ хадаа хүгжэжэ байhан оронуудта онсо удха шанартай юм. Мүнөө жэл Будапештдэ үнгэргэгдэhэн СЭВ-эй сессиин XXXVI заседани дээрэ Мозамбигай делегациие толгойлогшо Марселину Душ Сантушай хэhэн мэдүүлгэ энээн тухай гэршэлhэ.

—80-яад онуудта хараадуулагдаhан холын хараатай түсэбэй элдэб проектнүүдые бэелүүлхэдэмнай СЭВ-эй бүхы гэшүүн оронуд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эгээн түрүүн геологиин ба агропромышленна комплексные бүтээлгын талаар хани харилсаа тэмдэглэмээр юм. Хүдөө ажахын ба промышленностиин талаар хани харилсаанай нэгэ жэгдээр хүгжэлгэ манай орон дотор социализмын материальна баазые бэхижүүлгэдэ шухала удхатай юм.

Советскэ Союзай ба СЭВ-эй талаар манай предприятинуудай техническэ туhаламжаар хүгжэжэ байhан гүрэнүүдэй карта дээрэ бии болohон гидротехническэ барилгануд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Аргентинэдэ ба Бразилида, Колумбида болон Перуда, Афганистанда ба Ирагта, Нигеридэ, Бангладештэ болон Кувейтдэ ехэ электростанциинуд барилгаджа байна. Нэрлэгдэhэн оронуудта бии болohон элшэ хүсэнэй промышленность болон хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ туhа хүргэнэ. Сиридэ Евфрат мүрэн дээрэхи гидротехническэ комплекс 640 мянган гектар шэнэ газарые эдлэхэ арга олгуулаа бшуу.

СЭВ-эй оронуудтай хүдөө ажахын талаар хани харилсаатай байхада, аша үрэтэй гэжэ баруун монополинин нүлөөе үзэжэ байhан Мексикэ бата найдангяар ойлгобо. Эдэ хоолой программын ба агропромышленна комплексын национальна түсэбые Мексикэ СЭВ-эй оронуудай туhаламжаар дүүргэхые хараална. Ороohото тариае, саахарай хүлhые, свеклын, цитрусовэ болон тоhотой ургамалнуудые, виноградые үргуулга ба болгон болбосоруулга, элеватор, тэрмэ, газарые уhалалгын тухеэрэлгэнүүдые барилга, мал ажалые хүгжөөхэ болон агропромышленна комплекснуудые байгуулха хэмжээ ябуулгануудые хани харилсаанай түсэб хараална. Агропромышленна комплекснуудые байгуулха дүй дүршэлөөр болон хүдөөдэ кооперативна ажахынуудые байгуулгаар олон оронууд hонирходог болохой.

Энэ баяр дүршэлые хэрэглэжэ, СЭВ-эй оронуудай туhаламжаар гүрэнэй ба кооперативна хүдөөгэй предприятинуудые байгуулха гэршэ Эдэ хоолой асуудалые аша үрэтэйгөөр бэелүүлхэ шиидхэбэри болоо.

Жэшээнь, hаяхана гээгдэнэ колони байhан Кубын республика хүгжэжэ байhан 35 орондо экономико hэргээн хүгжөөхэдэнь туhална. Анголодо заводуудые ба хүдөө ажахын объектнүүдые, hургуули болон гэр байрануудые барилгада Кубын мэргэжэлтэд туhална.

Тиимэ hэн тула холын Африкын олтирогой таряашад совет тракторые ажалаймнай найдамтай туhалагша гэжэ дэмы нэрлэгүй. Юуб гэбэл, совет «Беларусь» трактор адли тэгшэ эрхэтэнэй hайн hайхан харилсаа холбооной hулдэ тэмдэг болоно бшуу.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС-ай комментатор.

200 ЖЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИН СТАЖТАЙ

ПРОЛЕТАРСК. (Таджигай ССР). Таджигай урданай Гуланкандоз тосхонhоо багшанар Файзуллаевтанай гэр бүлэдэ шабинарынь hулдэ тэмдэгтэ ажалай дэбтэр барюулба. Угай багшанарай хүдэлмэриин стаж 200 жэл болоно. Гэр бүлын аха захань болохо Хабибулло Гуланкандоз аулда баригдаhан түрүүшын hургуулиин түрүүшын директор байhан юм. Файзуллаевтанай найман үри хүүгэд ба хорин ашанарынь багшанар болоод, Таджикистанай арадай гэгээрэлэй эхи табигшадай алдарта ёно заншалнуудые үргэлжэлүүлнэ.

(ТАСС).

Хилын саанhаа

ТАСС АПН

УЛАСХООРОНДЫН КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

БРЮССЕЛЬ. Европодо аюулгүй байдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө уласхоорондын комитедэй сесси эндэ худэлмэрээ дүүргэбэ. Дэлхэйн олон оронуудай, тэрэ тоодо СССР-эй делегациинууд, мүн ООН-ой ба уласхоорондын правительственна бэшэ 12 эмхин түлөөлэгшэд тэрэнэй худэлмэридэ хабаадаhан байна. Эб найрамдалые бэхижүүлхын, уласхоорондын шахардуу байдалые hуларуулхын түлөө тэмсэлдэ нинтэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан ороонуудай олонинтын ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ асуудалнуудта тэдэнэр гол анхаралаа хандуулба.

Баруунаг зарим ороонуудай бэелүүлдэг милитарис политикаhаа уламжалан, уласхоорондын байдалай муудаhантай панаагаа зобожо, байhаная сессидэ хабаадагшад тэмдэглээ. «США-гай захиргааная мүнөөнэй гадаадын политическэ хараа шэглэл хадаа шахардуу байдалые hуларуулгын үндэhэ hуурине бурууу hургэхэ гэhэн эзэрхэг түримхэй хараа шэглэл болоно,—гэжэ Бельгийн эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын ябуулгануудай национальна комитедэй президент Пьер Галан мэдүүлээ.

Финляндин, ГДР-эй, Францин, Бельгийн ба бусад ороонуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, бүү зэбсэгүүдые, илангаяа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалые зогсоохо, уласхоорондын байдалые hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн бүтэмжэтэй hайн үүсхэлнүүдые дэмжэжэ байhанаа элирхэйлбэ.

Энэ уулзалгын хүдэлмэри бүтэмжэтэй hайнаар үнгэржэ, Европо түбидэ этигэлпандалые бэхижүүлхэ, аюулгүй байдал хангаха, бүү зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр конференци зарлаха арга олгохо зэргэтэй гэжэ Мадридтахи уулзалгада хабаадагшадта хандалга» гэhэн сессиин эсэсэй документ дотор хэлэгдэнэ.

«Мадридтахи уулзалгын үрэ дүнгүүд политическэ, экономическа ба гуманитарна асуудалнуудаар харилсаа холбоое хүгжөөхэ талаар hуглүүлэгдэhэн тодорхой дурадхалнуудые баталан абалгаар түгэсхэгдэхэ, Хельсинкидэ эхилhэн шахардуу байдал hуларуулгын хэрэгэй үргэлжэл болохо ёнотой», — гэжэ хандалга дотор тэмдэглэгдэнэ.

Спортын hайндэр Делидэ нээгдэбэ

ДЕЛИ. Азиин IX наадануд ноябриин 19-дэ Индиин нинслэл хотодохи «Джавахарлал Неру» гэдэг түбэй стадион дээрэ баяр ёнололой оршон байдалда нээгдэбэ.Ази түбиин 33 оронон 3400 гаран спортсмен Делидэ нээгдэhэн ехэ hайндэрhөө суглараhан байна. Тэдэнэр хоёр долоон хоногой турша соо «АСИАД-82-ой» программын 21 зүйлөөр Делиин спортын залнууд соо, талмайнууд, дээрэ, Джайпурай (Раджастхан штат) hэлюурдэлгын каналда, регатада хабаадагшадые уттажа абаhан Бомбейдэ мүрысэхэ байна. «Хэтэ мүнхын хани барисаан, аха нүхэсэл» гэhэн уряа доро «АСИАД-82» үнгэрхэ юм.

АВСТРИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ХАРАА БОДОЛ

ВЕНЭ. Шэнэ түхэлэй фашис бүлэглэлнүүдэй ажал ябуулгые зайсуулан сараха талаар бүри нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абахые хараалдаг политическэ партинууд тухай хуулида оруулагдаха заhабаринуудые парламент дээрэ зүбшэн хэлсэхые бэлдэжэ байhантай дашарамдуулан, партиин түрүүлэгшэ Ф. Мури түрүүтэй КПА-гай делегаци Австриин хүтэлбэрилхы социалис партиин парламентска бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэтэй уулзалгын үедэ Австриин коммунистнуудай хараа бодолые найруулhан байна.

Уулзалгын үедэ КПА-гай түлөөлэгшэд шэнэ түхэлэй бүхы эмхинүүдые, тэдэнэй номолые бүрин хүсэдөөр хорихо тухай Австриин антифашистнуудай эрилтые баталhан байха юм. Тэдэнэр КПА-гай нээмэл бэшэгые дамжуулба. Шэнэ түхэлэй фашис эмхинүүдэй ажал ябуулгые, бүхы шатын hунгалтада тэдэнэй хабаадалгые хорихо талаар шэглүүлэгдэhэн гүрэнэй договор болон Австриин конституциин дүримүүдые бодото дээрэнь бэслүүлхын тула хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые баталан абаха шухала гээд энэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

АРАДАЙ ВЬЕТНАМАЙ АМЖАЛТАНУУД

ХОШИМИН. Эндэ болohон республиканска конференци Вьетнамай урда провинциинуудай худөө ажахые хүгжөөлгын асуудалнуудые хаража үзэбэ. СРВ-гэй Худөө ажахын министерствын, урда хубиин хото городууд болон провинциинуудай партийна ба арадай комитедүүд, эрдэмтэд болон экономистнуд тэрээндэ хабаадаhан байна.

Арадай засагай жэлнүүдтэ худөөгэй ажалшад американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын үедэ хохидоhон районуудай худөө ажахын үйлэдбэриие hэргээhэн, барайгарай ургасые дээшэлүүлhэн байна гээд конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Оёоц, кофи, сай, техническэ ургамалнуудые тарижа ургуулха талаар мэргэжүүлэгдэhэн худөө ажахын районууд эдэбхитэйгээр сайгуулагдана, шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдэнэ.

Урда Вьетнамай худөө нютагуудта горитой ехэ хубилалтануд болоо. Олон зуугаад мянган тариашад кооперативнуудта, хамтын бусад ажахынуудта нэгэдэнэ, медицинскэ хангалгын эмхи зургаануд байгуулагдана, хүн зон үзэг бэшэгтэ hурана.

ХАНИ БАРИСААНАЙ БҮЛГЭМЭЙ ГОЛ ПРАВЛЕНИИН ПЛЕНУМ

ВАРШАВА. Польско-совет хани барисаанай бүлгэмэй гол правленийн пленум эндэ болобо. Үзэл сурталайхүмүүжүүлгын ба пропагандистска худэлмэриин талаар ОПСД-гэй бэелүүлхэ гол шухала зорилгонуудые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэнэн байна.

ПОРП-ын ЦК-гай секретарь М. Ожеховский пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СССР-тэй аха дүү ёноной холбоо барисаае, хани харилсаае, польско-совет хани барисаае бэхижүүлгэ хадаа Польшын гүрэнэй бэелүүлдэг политикын гол ёнон зандаа үлэнэ гэжэ мэдүүлээ. Хүсэн түгэс, тогтууритан hайн Польшын хүгжэлтэдэ Советскэ Союз ехэ нүлөө үзүүлнэ, гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Польско-совет хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашаг үрэ ехэтэй нүлөө үзүүлхэ шухала гэжэ пленум дээрэ баталагдан абтаhан тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Нинтын ба залуушуулай эмхинүүдтэй, профсоюзуудтай, мүн эрдэм, соёлой эмхи зургааануудтай ОПСД-гэй үргэн ехэ харилсаае хүгжөөхэ шухала гэжэ документ дотор онсо анхарал хандуулагдана. Польско-совет хани барисаанай бүлгэм совет-польшын аха дүү ёноной хани барисаанай бүлгэмтэй, анда хотонуудтай, областьнуудтай, предприятинуудтай али бүхы харилсаа холбоогоо саашадаашье бэхижүүлхэ юм гээд заагдана.

Пленум дээрэ С. Наврот ОПСД-гэй гол правленийн генеральна секретаряар hунгагдаба.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ЭСЭГЫН ЗОРИГООР

Дайнда хабаадагшад байлдаануудай үедэ хараһан, үзэһэнээ ехэл һонирхолтойгоор хөөрэдэг. Заримдаа үйлэ ушарнуудые худхаад, нэгэ бодото һабагшагүйгөөр хөөрэдэгшье һаань, ехэл дуратайгаар шагнадаг заншалтайб.

Үнгэрһэн үе саг, хүнүүдэй хуби заяан, дайшалхы зам үзэн ядаһан мэдэлдэ абтаа һэн. Аяар дүрбэн жэлэй туршада дайнай замаар алхалан, Украинын талые, Польшодохи Мазовецкэ намагуудые һэтэлэн гарахаб, Илалтын баярые гүйсэд мэдэрхэб гэжэ тиихэдэ, 1941 ондо яажа мэдэхэ бэлэй...

1943 ондо Курска духэриг шадар болоһон суута танкова байлдаанда хабаадалсаһан ушараараа Доржо Тадхаевич илангаяа омогорходог. Тэрэ ПТР-эй расчёдто хоёрдохи хүниинь байгаа. Хатуухан лэ, хүшэр лэ үе дайралдаа һэн даа. Гитлеровецүүдэй танкнууд Москва тээшэ шунахайгаар тэгүүлэн, ороной нинслэл хотые урда зүгһөө эзэмдэн абахын тула урагшаал жүдхэжэ байгаа. Забайкалиин сэрэгшэдэй стрелково дивизи байлдаанда түгэс бэлэн болонхой һэн. Тэнгэри тулама тооһо шорой үрхирүүлэн ерэһэн хас тамгата танкнуудые манай суута «гушан дүрбэдэхи» танкнууд шэрүүлэн «уттан» абаа. «Газар доһолжо, орторгой хүнхинэхэдэл гэжэ байгаа бэлэй. Прохоровко гэһэн дэрээбэн шадархи тэгшэхэн талада агуу-ехэ байлдаан болоо һэн» гэжэ ветеран дурсана.

Доржо Бороллоевой ороллсодог ПТР-эй расчёдой сэрэгшэд энэ удэр дайсаниие бута сохилгодо нилээд хубитаяа оруулаа һэн. Эмхи гуримтайгаар, шинжэмгэй зоримгойгоор сэрэгшэд дайлаллдаа, дайшалхы зэр зэмсэгээ һайса мэдэхэ байһанаа гэршэлээ.

«Олон хэнэгтэй «Сүлөөрэлгэ» гэһэн фильм телевизорээр хараа һэн гүт?» —гэжэ Доржо Тадхаевичһаа хөөрэлдөөнэй үедэ асуубаб. «Хараа һэм, нээрээл тиимэ байгаа һэн. Хоёрдохёо тэрэ үеые үзэһэн, зүрхөөрөө мэдэрһэн шэнги болоо бэлэйб, — гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Нигэжэ сэрэгшэй Бороллоевой дурсалгануудые сэдьхэлэй ханалтатайгаар шагнаһамни гайхалгүй. Хүндөөр шархатаһанаа, госпитальдо эмшэлүүлһэнээ, баруун Украинада дайсадай бүхэльлтэнүүдтэ добтолһоноо. Карпалуудай халануудаар һэтэ ябаһанаа, сүлөөлэгдэһэн Польшодо юрын хүн зонтой уулзаһанаа, Кенигсберг хото-хэрэмэй дэргэдэ болоһон байлдаануудта хабаадаһанаа тэрэ-ехэл дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Зүүн Пруссида дайнаа дүүргэжэ, түрэл нютагтаа бусажа ерэхэ золтой байһан.

Амгалан байдал. Бомбын тэнэрээнһээ, буугай наяраанһаа хашарһан сэрэгшэ аажамхан таладаа адуугаа манажа эхилээ һэн. Удаань мал адуулагшаар, луговодоор хүдэлөө. Мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхай. Дайшалхы зургаан медаль ветеранай үбсүүе шэмэглэнэ. Ажалда шалгарһаниинь гэршэлнэн шагналнууд мүн лэ бни.

— Энэ жэлдэ 75 наһатай болохом. Үтэлхын далай амар бэшэл байна даа, —гэзд, Доржо Тадхаевич дахин һанаа алдана, — Гэбэшье гараа хабсараад һууха арга олдодогүй. Ашанараа харалсадагби. Юрэдөөл, хоёр хүлөө шоройдожо ябаһан хүндэ ямар нэгэн, жэжэ бужашье һаа хэрэгүүд дугалдадаггүй ха юм.

Зүйтэй үгэнүүдые ветеран хэлэнэ. Хэхэ хэрэгүүд хэзээдэшье дуунадаггүй. Илангаяа зүрхэ сэдьхэлдээ ажабайдалай арюун сог залише бадараан ябаһан хүндэ миин һууха гээшэ тэсэшэгүй аабза.

...Дондок Бороллоевичые ороллой һуни болотор хүлсэгээд, газаашаа гарабаб. Шэб харанхы. Гансал Залааташ ташаланда нөөхил галхануу харагдаа һэн. Комбайнерууд үглөөнэй шүүдэрэй унатар хүдэлхэ гэжэ шиндээ ёнотой. Үшөө бага зэргэ зогсон татаад, суранзанда татуулһан мэтэ поли тээшэ шэртээ бэлэйб. Эгээл энэ үедэ ажабайдал гээшэ өөрын ёно гуримтай шэнгеэр һанагдаба. Сэрэгшэ Доржо Бороллоевой амн наһаяа гамнангүй аршалан хамгаалһан газарта тэрэнэй хубүүн — комбайнер Дондок Доржиев баян таряа ургуулан хуряана ха юм.

А. ЖАЛСАНОВ.
Хэжэнгын совхоз.

ҺУРАГШАДАЙ АЖАЛАЙ ДҮН

Прибайкалиин районой һургуулинуудай һураГшад ажалай табадахи четвертьдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Эдир таряашадай, огородшодой, барилгашадай, ойн харуулшадай районно слёт һааяхан Турунтаево һууринда болоо. Дүн хамтадаа 1255 һурагшадай 770-ниинь һурагшадай үйлэдбэрнин зургаан бригадада, 160-ниинь ажалай болон амаралтын гурбан лагерьта, 350 хүн һургуулиин лесничествэдэ ажаллаа. Тиихэдэ 5—6-дахи классуудай һурагшад һургуули шадарайнгаа участогуудта хүдэлөө.

Нажарай ажалай дүн гаргахада, Турунтаевын, Ильинкын, Мостовойн һургуулинууд шалгарба.

П. КОНСТАНТИНОВ.

КИНОГОЙ ХЭЛЭЭР

Американ засаг захиргаанай дэлхэйн шэнэ дайнда бэлдэхэ эзэрхэг түримхэй хараа шугамые «Худал хуурмаг манануудай тунахада...» гэһэн публицистическэ кинолентэ элишэлэн харуулна. Баримтата фильмүүдэй Түбэй студида буулгагдаһан энэ лентэ нислэлэй «Москва» гэжэ кинотеатрта ноябриин 17-до түрүүшынхеэ харуулагдаба.

Уласхоорондын ба дээрмэдэлгын хорото ябуулгануудай политикые Вашингтоной дэмжэлгэ, США-гай сэрэгэй талаар булюу хүсэтэй болохо хараа шугам эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулна гэжэ фильм хөөрэнэ. Энэнь хүн түрэлтэндэ хэды һүйд гай ба зоболон асарнаб гэжэ Дутын Зүүн эүгтэ болон дэлхэйн бэшэшье нютагуудта буулгагдаһан кинохроникын кадрнууд һануулна.

Мүнөөнэй уласхоорондын орёо байдалда Сагаан байшангай эзэрхэг түримхэй хараа бодолло Совет ороной эб найрамдалта политика, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө түрүү хүнүүдэй тэмсэл эсэргүү байна. Хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгүүдые хорилго, буу зэбсэг ларалтайгаар бүтээлгые тогтоохо шэглэлтэй совет эб найрамдалта үүсхэлнүүдые дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдэй үргэнөөр дэмжэлгэ тухай фильм эли тодоор харуулна.

Энэ фильм дээрэ С. Лосев, Н. Свешникова болон Н. Тимофеев хүдэлбэ.

КОНЬКИШАДАЙ ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУД

— 1984 ондо Югославиин Сараево хотодо үнгэргэгдэхэ эзэлжээтэ Олимпиин наадануудта хабаадаха манай конькишадай суглуулагдамал командын гол бүридэл имагтал энэ сезондо тодорхойлогдохо ёһотой, — гэжэ конькигаар үрилдалгаар СССР-эй суглуулагдамал командын ахамад тренер Борис Барышев тооломо.

Манай конькишад 1980 ондо Лейк-Плэсидтэ орходоо, Югославида үнгэргэгдэнэн Олимпиадада һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха арга боломжонуудтай юм гэжэ тэрэ багсаамжална. Тиихэдэ манай конькишад ороллоол 4 медальда, харин Петрусева 1000 метрэй урилдааннда алтан медальда хүртэһэн байгаа.

Мүнөө тренернүүд болон мэргэжэлтэд бэлигтэй бэрхэ 40 конькишадые шэлэжэ абанхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр бултадаа ехэ амжалта, илалта туйлаһан байха юм. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, классическа ба дүтын зайда урилдалгын олон зүйлөөр 1982 оной дэлхэйн ба Европын чемпионууд 27 наһатайшуул Наталья Петрусева болон Сергей Хлебников, 24 наһатай Дмитрий Бочкарев, нёдондо жэл түрүүшынхеэ онсо шалгарһан 19 наһатай Наталья Глебова, мүн мэдэжэ конькишад Сергей Березин, Александр Данилин, Наталья Курова, Ирина Коврова, Ирина Михайлова, Анатолий Меденников, Евгений Солунский, Ольга Плешкова болон бусад болоно.

— Гол этигэл найдалаймнай нэн түрүүн эрхим бэрхэ конькишадтай холбоотой байһаниинь мэдээжэ, — гэзд Б. Барышев хэлэнэ. — Д. Бочкарев холын зайда урилдалгаар дэлхэйн эрхим түрүү конькишадтай хаба шадалаа туршаха аргатай юм гэзд тэмдэглэлтэй. Үнгэрэгшэ жэлэй дэлхэйн чемпионадта тэрэ 5000 болон 1000 метртэ алтан медальнуудта хүртэһэн, олон зүйлэй мүрысөөгөөр хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа.

Манай эхэнэрнүүдэй командын эрхим бэрхэ конькишан Наталья Петрусева үндэр дээдын бүхы нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнхэй. Тэрэ олимпийскэ чемпионка, дүтын зайда урилдалгаар ба классическа олон зүйлөөр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ илажа гарагша, Европын чемпионка, ороной ба СССР-эй арадуудай үбэлэй Спартакиадын нэгэнтэ бэшэ чемпионка болоно.

Мүнөө манай суглуулагдамал командада Петрусеватай хаба шадалаа, хүрдан сулхэсэ туршаха аргатай басагад яһала олошоржо байна гэзд Барышев тооломо. Нёдондо жэл суглуулагдамал командын бүридэлдэ түрүүшынхеэ оруулагдаһан Наталья Глебовае түбхын түрүүлэн дурдажа болоно. СССР-эй арадуудай үбэлэй табадахи Спартакиадада тэрэ 1000 болон 3000 метртэ алтан ба мүнгэн медальнуудаа шагнагдаа һэн.

32 наһатай Евгений Куликов энэ жэлдэ ехэ спорт-һоо хахасаба. 500 метртэ олимпийскэ чемпион, дэлхэйн рекордсмен (36,91 секунда) совет дүтын зайда урилдадаг совет залуушуулай суглуулагдамал командын тренер болохо байна.

Манай конькишад энэ жэлэй ноябрь һарада Баруун Берлиндэ болон Карл-Маркс-штадтда (ГДР) үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ түрүүшынхеэ хабаадаха юм.

Энэ үбэл ороной чемпионадууд дүтын зайда урилдалгаар ба классическа олон зүйлөөр ороной чемпионадууд эрэшүүлэй дунда февраль һарада Москвада, эхэнэрнүүдэй дунда мартын 12-13-да Дивногорскдо ороной чемпионадууд үнгэргэгдэхэ байна.

Нёдондо жэлэйхидэл адли, байша ондо суглуулагдамал командын гэшүүд зундаа Москвагай «Олимпийскэ» гэдэг спортын комплексдо, Ленинградай, хэмэл мүльһэтэй елүүр дээрэ һорилго бэлэдхэлээ хэжэ эхилээ һэн. Жэшээнь, Петрусева Ленинградай 333 метр утатай елүүр дээрэ август һарада 500 метрые 41.90 секунда соо гаталһан байгаа.

— Конькишадаймнай урма зориг ехэ, тэдэнэй һорилго бэлэдхэл этигэл найдал түрүүлнэ. Гэбэшье Сараево хотодо илалта туйлаха аргатайшуулай нилээд олошорхо бэйһаниинь элитэ. Норвегидэ, Швецидэ, США-да, Голландида бэлигтэй бэрхэ конькишадай ехэ спорттой хахасахадань, залуушуул тэдэнние халан абажа байна. Тиимэнээ шэнэ сезондо ходоодоо үндэр үрэ дүнгүүдые туйладаг эдэ командануудай һайн һорилго бэлэдхэлтэй залуушуулые али бүхы мүрысөөнүүдтэ табиха байһаниинь арсашагүй. Илалта туйлаха ехэ арга боломжотой ГДР-эй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда жэлһээ жэлдэ тогтууритай һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Япон, Италь, Франци, Канада гэхэ мэтын ороннуудай зарим түлөөлэгшэдэй хүлеэгдээгүй һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, сугларагшадай анхарал татаха байһаниинь элитэ. Юрэдөөл, бидэнние харюусалгатай, шанга шалгалтанууд хүлеэнэ, — гэжэ Борис Барышев түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Лидия КОВАЛЕВА.
(АПН).

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

200 ЖЭЛ БОЛООД УНШАГДАҺАН ДЭБТЭР

КИЕВО-МОГИЛЯНСКА академиин мэдэгдэзэгүй студентын ехэ ороллосотойгоор XVIII зуун жэлдэ бэшэгдэн дэбтэрынь 200 жэлэй үдэ[illegible] һуралсалай ном болобо. Украинын искусствын музей[illegible] жабада олдоһон хоёр зуу[illegible] хуудаһатай дэбтэрые түүгэ[illegible] шэд болон литература шинжэлэгшэд ехэ анхаралтайгаа[illegible] шэнжэлжэ байнхай. Тэрэ [illegible]даа мэдээжэ уран зохёолшо[illegible], драматургын, философой [illegible] академиин профессор Митро[illegible] фан Довгалевскын педагогическа бодолнуудые ба тэрэ[illegible] үзэл ойлгохын тула горит[illegible] туһаламжа үзүүлнэ.

Украинын байгаалиин [illegible] һайхан баялиг тухай, Киев[illegible] һүр жабхалан тухай тэрэ [illegible]ын шажанай еуртал бари[illegible] талдагүй профессор [illegible] нүүдтэ һонирхолтойгоор [illegible]рэдэг һэн. Студентнүүдтэ [illegible]дэм һургаалай ба түрэл [illegible]тагтаа дура заншуулха [illegible]тэй, сэсэн хурса үгэдэ [illegible]тай, шог зугаа сэгэнэдэг, [illegible]той дорюун хүн гэжэ [illegible]най студентын конспект[illegible] М. Довгалевский үзэгдэ[illegible] Нюдоо оролдосотой студе[illegible]нүүдые өөрынгөө «сагаан [illegible] тэрэтэ» тэрэ бэшэдэг һэн. [illegible]рин ү залхуушагуудта «гоо[illegible] алдарта Парижда бэшэ[illegible] лэ Львовто, болон бусад [illegible]тонуудта һурагшадые со[illegible]дог», — гэжэ шоглодог [illegible]. Энэшье «номолыень» конс[illegible]тын оролдосотой автор [illegible] тэрэтэ аржытар тэмдэглэлэ[illegible]

МАРТАЛГАҺАА БУСААГ[illegible]

ПУШКИНАЙ БА ГОГОЛИН, Фонвизинай ба декабристнуудай, Чеховэй [illegible] уран зохёолшодой белоруснютагта байһан мүрнүүдэй литературта шэнжэлэгшэ [illegible] Букчин олобо. Өөрынгөө [illegible]тэ тухай ном соогоо литературта шэнжэлэгшэ хөөрө[illegible] Гайхамшагта хүнүүд [illegible]уран найхан хөөрөөнэй [illegible] һуури бодото баримтануудта бүридэнэ.

Хорин жэлэй урда тэрэ [illegible]дой мэдээжэ фельетонист [illegible] Дорошевичэй зохёохы хүн[illegible]мэрние шэнжэлхэеэ Белорусийн университедэй студе[illegible] Семён Букчин шэлэжэ [illegible] һэн. Энэ хүдэлмэрээ Москва сэрэгэй албанда нэтэрэ[illegible]гээр үрэлжэлүүлбэ. Амар[illegible]тын үдэр нухэдэйнгөө сабиг[illegible]яла-сала болгоод, ниислэл [illegible]тын үзэсхэлэнтэ газарнуудта[illegible] танилсахаяа ошоходонь, Б[illegible]чин библиотекэ соо һуу[illegible] байгаа. Түрэл нютагтаяа [illegible]боотой гэжэ һанаһан ороо[illegible] уран зохёолшодой бэшэгдэ[illegible] ба документнүүдтэ, жур[illegible]лай ба газетын подшивка[illegible] энэ тэрэ юумэ тэмдэглэ[illegible] байба. «Хүндэтэ Антон Пе[illegible]ович...», «Урда сагаһаа [illegible]дэндэ түрэл арад», «Чехо[illegible]үсын уран зохёолшод» гэ[illegible] номуудые сагай ошоходо [illegible] хабтагар дэбтэрһээ эхи[illegible] гэжэ хэн мэдэхэб даа. [illegible] кабристнуудай мүрнүүд[illegible] Д. Фонвизинай Белорусси[illegible] байдаг бүүсынь, А. Чехо[illegible] ба Л. Толстойн Белорусси[illegible] ажаһуудаг корреспондентн[illegible]дые, декабрист Н. Муравьвой эжыдээ бэшэһэн дүш[illegible] бэшэгые болон һонирхолт[illegible] бүсад олзонуудые шэнжэлэ[illegible]шэ олоһон, нээһэн байна.

АБАРАГДАҺАН «РУСАЛКА»

ДУНДАХИ зуун жэлнүүд[illegible] далбагата онгосо гоёһон «Р[illegible]салка» гэһэн модон скульп[illegible]рые һандаралһаа шэнэдэ[illegible] һэргээгшэд аршалба.

Далайн оёорһоо Эстони[illegible] загаһашадай үргэжэ гарга[illegible]найнь удаа, тэрэнние туск[illegible] холисотой ванна соо хэ[illegible]дахин далай руу шэнэдэ[illegible] Тэндэ «Русалка» табан х[illegible]лэй туршада байгаад, шэ[illegible]лэдэнхэй, мүнөө һэрээн б[illegible] хоогдоһон үнэтэй зүйлнүүд[illegible] республиканска выставк[illegible] табигданхай.

Музейн ба библиотекэ[illegible]дэй, архивуудай болон [illegible]мэй бүсад зургаануудай [illegible] гэжэлтэдэй бүтээлнүүд [illegible] ставкэдэ нэрлэдэнэ. Эдэ [illegible]даа уран зургууд, [illegible] мебель, прикладной [illegible]ствын бүтээлнүүд болон [illegible]шанай хомор номууд бо[illegible]

Мүнөө үеын шэнэдхэн [illegible] гээгшэд — элдэб янзын [illegible] гэжэлтэй урашуул мүн. Ар[illegible]дай хубсаһануудай [illegible] зүйлнүүдые шэнэдхэлгэдэ [illegible] мигүүд горитой хүдэлмэ[illegible] хэ. XVII зуун жэлдэ [illegible] һуугша Таллинай уран зу[illegible]ша Эрнст Лондицэрэй [illegible]гаһан «Нюуса үдэшэ» [illegible] зургые рентгенологууд [illegible] дабхар шэрэ дороһоо олоо[illegible]

(ТАСС).

ҮНДЭР НАҺАТАЙ БОЛОБОШЬЕ

Прибайкалиин районой Зырянска тосхондо ажаһуугша Андрей Николаевич Патрахин энэ жэлдэ 85 наһатай болобо. 1919 ондо тэрэ нютагайнгаа хүбүүд Алексей Патрахин Андрей Седунов хоёртой Худариин партизан отрядай бүридэлдэ оролсон, эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан байна. Залуу партизан түмэр замай Могзон болон Уссури станциинуудые, Черновской копи, Шэтэ болон Хабаровск хотонуудые сагаантанһаа, харнин интервентнүүдһээ сүлөөлэлгын ехэ байлдаануудта хабаадалсаһан юм.

1942 ондо Андрей Николаевич Совет Армида дахинаа абтаад, Эсэгэ ороное хамгаалгын Агууехэ дайнда эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гартаа буу барижа социалис Эхэ ороное харата дайсадһаа хамгаалалсаһан сэрэгшэ Улаан Одоной орденоор, зургаан медаляа шагнагдаһан байна.

Андрей Николаевич барилгашан мэргэжэлтэй. Наһан соогоо тэрэ байрын олон гэрнүүдые, малай байрануудые барилсажа, соёл гэгээрэлэй болон бусад барилгануудые бодхоолсожо, нютагайнгаа хүн зоной дунда хүндэтэй болоһон.

Тус районой Нестерево тосхондо хоёрдохи партизан Иосиф Титович Руднев ажаһуудаг. Тэрэ Васса Евдокимовна нүхэртэээ найман хүбүү, хоёр басага ажабайдалай үргэн харгыда гаргаа. Мүнөө 24 аша гушанартай болоод байна. Эсэгэ ороное хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тэрэ Павел, Николай, Александр гурбан хүбүүдтээ Совет Армида абтажа, хүбүүдынь фронт дээрэ фашистнуудые һамна бута сохилсоһон юм.

Иосиф Титович үндэр наһатай болобошье, үшөөл хүнгэн дорюун зандаа, хүбүүд басагадтаа үхибүүдээ хүмүүжүүлхэдэнь, ажахынгаа отделениин элдэб зэр зэмсэгүүдые заһабарилхадань туһална.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Совет арад Эсэгэ ороное хамгаалгын Агууехэ дэйнай жэлнүүдтэ эрэлхэгээр унаһан баатар хүбүүдэйнгээ дурасхаалые нангинаар сахидаг. Россин, союзна бүсад республикануудай хото городуудаар, хүдөө нютагуудаар дайшалхы алдар солые мүнхэлһэн хүшөөнүүд хаа хаанагүй бодхоогдолхой. Хэпшье, юуншье мартагдаагүй! Хүшөөнүүд ганса эрэлхэгээр унагшадай дурасхаал бэшэ. Энэ хадаа мүнөө үеын залуу үетэнине социалис Эхэ ороной гэрэ солые дээрэ үргэжэ ябаха гэһэн уряа болоно.

Волгоград. Сталинград шадар болоһон байлдаануудта хабаадагша — Алдар Солын орденуудтай Николай Петрович Красюков Волгоградай Хэтэ мүнхын галай дэргэдэ комсомольско-пионерскэ нэгэдэхи постын хүндэлэлэй вахтада жагсаһан хүбүүдтэ баатар-хотые баатарлигаар хамгаалалга тухай блиндаж түхэлтэйгөөр түхеэрэгдэһэн комнато соо хөөрэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ФЕНОЛОГОЙ ЗҮБШЭЛ

ЖЭГҮҮРТЭ НҮХЭДТӨӨ ТУҺАЛАЯ!

Газаамнай хүйтэржэ, эндэ тэндэ саһаншье бии болобо. Хольн орон уруу ниидэнгүй манай эндэ үбэлжэдэг шубуудай тоодо шаралаахан үбсүүтэй хухэ буха ороно. Үглөөгүүр эртэ городто хухэ шуурган, хүлгөөн болоно. Эдихэ хоолой байхада, ямар хухюун гээшэб даа! Һалхи шуурганшье, янгинама хүйтэншье аймшагтай бэшэ. Хүшэр хүндэ сагай болоо һаа, хүн заабол туһалха ха юм.

Городой жэгүүртэ амитад — борбилоонуудтай хамта ойдо амидардаг хухэ буханууд үбэлые уттана. Хөөрхэн хүхюу абаритай, хүдэлмэришэ хухэ буха шубуунда хүн бүхэн дуратай. Хоёрхон лэ хухэ буха шубуун хорото шумуулһаа бүхы саадыемнай сэбэрлэжэ шадахал.

Городто, хүдөөдэшье хухэ бухын үбэлдөө хоол олохонь бэрхэтэй даа. Тиимэнээ тэрээндэ үбэлэй янгинама хүйтэнэй үедэ хоол үгэхэ шухала. Нараг сэсэгэй, арбуз болон тыквын үрэнэйнүүдые, дабһагүй саала болон мяханай зүйлнүүдые, хушын буталагдаһан һамар, просо, бутаргагдаһан обёос гэхэ мэтые шубуудай тогтодог газараар хаяха хэрэгтэй.

Хухэ буха юрэнхыдөө номгохон зантай шубуухай юм. Тиигэбэшье һаань, тэрэнэй ойн амитан байһые мартажа болохогүй. Хооллуулха һанаатай һаа, үлүүсэ тэрээндэ халдаһанай хэрэггүй. Хоол хэхэ амһартаяа аюул багатай газарта табяад, хабар болотор хирэ-хирэ болоод лэ тэрээнээ хоолоор дүүргэжэ байхаяа бу мартагты. Хабартаа хухэ буха саад, огород, парк соогуурнай ниидэжэ, тэжээһэн аша туһеымнай заабол харюулхал.

Байгаалида дуратайшуул, жэшээлхэдэ, һургуулиин лесничествын гэшүүд, эдир натуралистнууд, огород болон саадай кооперативна бүлгэмүүдэй гэшүүд — жэгүүртэ «нүхэдөө» анхаржа, үлэсхэлэн зоболоһоо абарха зэргэтэй. Жэгүүртэ нүхэдтөө туһалха гээшэмнай һаһин хэрэг ха юм даа. Хэрбээ туһалха гэжэ сэдьхэбэл, тэрээндээ үнэн байгты. Амитадые дэмы найдуулаад, хахад үбэл болгоод хооһоо бу орхигты.

Хэрбээ балкон дээрэтнай гү, али сонхынтнай шэлэй саана «тинь-тинь, пинь-пинь» гэхэ абяанай дуулдабал, һонөр байха хэрэгтэй. Хухэ буха танһаа хүнһөө туһа эржэ ерээ. Адхашье һаань, хоол хаяжа тэрээндэ туһалха — манай нангин үилга. Апрель һарын гаража наранай элпын шаратар хүн зон, байгаалида дуратайшуул, хухэ бухада туһалдаг байгыт. Тэрэ шубуун хүндэ ашатай туһатай амитан лэ.

А. СЕРЕДКИН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй долоодохи сесси. «Партийн түсэбүүд — арадай түсэбүүд» — тоосоон. «СССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын 1983 оной Гүрэнэй түсэб болон 1982 оной түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай» — СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. Байбаковой элидхэл. (Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи хуудаһанда). «КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Алиев Гейдар Алиевич» — хуряангы намтар, фото-зураг.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһанда. «СССР-эй 1983 оной Гүрэнэй бюджет ба СССР-эй 1981 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай» — СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. Гарбузовай элидхэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хилын саана. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

ТӨБШӨХӨӨР

ҺУР ХАРБАЛГА. «Вагифай годлинууд» гэжэ бүхэсоюзна заншалта мүрысөөн Баку хотодо үнгэргэгдэжэ, долоон суглуулагдамал команда хабаадаһан байгаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Азербайджанай мэргэшүүлдэ гартажа, манай республикын «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Залуушуулай дунда һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Түбэй советэй мүрысөөн Харьков хотодо үнгэргэгдэбэ. Эндэ Шэтын областиин мэргэшүүл командааараа илалта туйлаа. Басагадай дундаһаа ласхоорондын классай спортын мастер С. Жигжитова М-1 упражненеэр харбахадаа, 1263 очко абажа, чемпионка болобо. Л. Мучник (Одессэ), Н. Бадмацыреновa (Шэтэ) удаадахи һууринуудта гараһан байха юм. Манай республикаһаа Л. Целовальникова, Л. Савченко гэгшэд 6—7-дохи һууринуудые эзэлбэ. Улаан-Удын 14-дэхи һургуулиин һурагша Л. Савченко бүлгэмэйнгөө Түбэй советэй командада оруулагдажа, һуралсал һорилго хэжэ байна.

ТЕННИС. «Буревестник» бүлгэмэй областной советэй мүрысөөн боложо, 30 гаран теннисист хабаадаа. Багшанарай институдай багша спортын мастерта кандидат А. Мугдуев бүхы уулзалганнуудтаа илажа, түрүү һуури эзэлбэ. Технологическа институдай студент А. Павлов, республиканска хүүгэдэй спортын һургуулиһаа С. Ушаков гэгшэд удаадахи шангуудта хүртэнэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Секретарь райкома» — уран һайханай фильм. 11.30 — «Киногоор аяншалгын клуб». 12.30 — Шэнэ һонин. (12.35 хүрэтэр). 15.15 — Һонин. 15.35 — «80-яад онуудай коммунистнууд» — баримтата фильмүүд. 16.55 — «Минии Эхэ ороной дуунууд». Концерт. 17.00 — Ород хэлэн. 17.30 — «Музей Советского Красного Креста» — баримтата фильм.

Улаан-Удэ. 17.35 — Эб найрамдалай эстафетэ. 18.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.45 — «Баатаршалга». Сталинград шадар немец-фашис сэрэгүүдые бута сохиһоор 40 жэлэй ойдо. 19.15 — «Хухюун нотонууд».

Улаан-Удэ. 19.30 — «Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшан» — киноочерк.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — СССР-эй Верховно Советэй депутадууд хөөрэнэ. 20.20 — Совет дуунай концерт. 20.45 — «Свадьба» — кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.45—«Курзема» — баримтата фильм. 23.00 — Футболоор УЕФА-гай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. «Спартак» (М) — «Валенсия» (Испани). Забһарлаллгынь үедэ 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — Немец хэлэн. 13.35 — Физикэ. «Механика ба үйлэдбэриие оньһожоруулга». 14.05 — «Таанадта, түрэлхид». 14.35 — СССР-тэ байгаалиие хамгаалга. 15.05 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ хайшан гэжэ һургадаг бэ?». 15.35 — А. С. Пушкинай театр. 16.20—Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 16.30 — «Друг наш—Индия» баримтата фильм.

Москва. 17.35 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар!» 18.20—Москвагай милициин духовой оркестрэй концерт.

Улаан-Удэ. 18.45 — «Хөөрэжэ үгыт...». 19.15 — Соносхолнууд. 19.25 — Ном уншагшадай анхаралда. 19.55 — «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.15 — «Хүнгэн атлетикэ». «Урилдаан Олимпиада-80» — баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— «Харилсаа холбоон» — тележурнал. 21.45 — «Скрипичные миниатюры» — фильм-концерт. 22.00 — «Время». 22.45 — Ф. Амиров. «Тысяча и одна ночь». Азербайджанай ССР-эй Ахундовай нэрэмжэтэ Гүрэнэй опёра болон баледэй академическэ театр. Зүжэг.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли
Н-00825. Заказ № 270. Индекс. 50901